17 AĞUSTOS 1963 FIATI 1 LİRA

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

MAMAKTA KARA SAATİ

Hükümetteki krizin içyüzü

Sayı: 477 Cilt: XXVII Yıl: 10

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Sahibi
Mübin Toker

Yazı İşleri Müdürü
Kurtul Altuğ

Bu sayıda Yazı Kurulu
İç Haberler Kısmı : Metin Toker, Atilla Bartınlıoğlu, Güneri Cıvaoğlu, Egemen Bostancı ve Kenan Taşçıoglu (İstanbul), Seyfi Özgenel (İzmir) - Dış Haberler Kısmı: Halûk Ülman — Magazin Kısmı: Jale Candan, Tüli Sezgin, Bihin Anter, Hüseyin Korkmazgil Sinema: T. Kakınç - Tiyatro: Lûtfi Ay, Naciye Fevzi - Spor: Vildan Aşir Savaşır.

Resim
Ali Parmakerli - Hakkı Tümgan

Fotoğraf
Sungar Taylaner

Klişe
Özdoğan Klişe Atölyesi

Yazı işleri
Rüzgârlı Sokak No. 15/2
Tel: 11 89 92

İdare
Rüzgârlı Sokak No: 15/1
Tel: 10 61 96

Abone Şartları
3 aylık (12 nüsha) 10.00 lira
6 aylık (25 nüsha) 90.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 40.00 lira

İlân Şartları
Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak: 1500 lira

AKİS Basın Ahlak Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer
Rüzgârlı Matbaa

Basıldığı yer
Milli Eğitim Basımevi

Basıldığı tarih
16. 8. 1063

Fiyatı 1 Lira

Kendi Aramızda.

Sevgili AKİS Okuyucuları,

Bir kaç hafta, 20—21 Mayıs hadiseleri umumi efkârın pazarında rar ta plâna çıkacaktır. Bu batta, üç büyük şehirde sıkı yönetim İki ay uzatılması yolundaki hükümet teklifi Meclise sunulacaktır. nümüzdeki haftanın başında bu teklif Mecliste görüşülecek, karara bağlanacaktır. Bu arada savunmaların tamamlanması kuvvetle muh temeldir. AKİS'in bu sayısının kapağım süsleyen Hakimler Heyeti halde bu ayın içinde hükmü tefhim edecektir.

AKİS'in bu hadiseye ayrılmış bulunan kapak resminin yazısı, diğer "Kapak Yazıları" ndan farklıdır. Bunun sebebi mecmuanın Sıkı Yönetim yasaklarına harfiyen riayet etme arzusudur. Bundan dolayı "İsyan" başlıklı yazıda Sıkı Yönetim tarafından yapılmış tebliğlerin hududu dı şına çıkılmamış, hatta yasak olmayan bir takım hususlar dahi ele alın mamıştır. Meselâ tarihi hükmü verecek olan heyeti teşkil edenler hususiyetleri, şahsiyetleri üzerinde durulmamış, portreleri bizim kendi üslûbumuz içinde çizilmemiştir. Aynı şekilde, mahkemeye tesir iddia sına vesile verebilecek bir satırın dahi yazı içinde bulunmamasına dik kat edilmiştir.

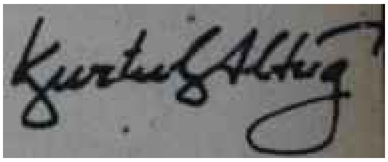
AKİS'in bu haftaki kapağı, bir hadisenin mahiyetinden ziyade bir hadisenin varlığını göstermek için seçilmiştir ve önümüzdeki günlerin "mühim hadisesinin konusunu vermektedir.

Buna mukabil, kapağımızın sarı handı "Alicanın bardaktaki fırtına sı" na ayrılmıştır. Y.T.P. Genel Başkanı olan Başbakan Yardımcısı İs met İnönüye Bakanlıklar postahanesinden iadeli taahhütlü olarak pos taladığı muhtıranın akibeti ve son duruma eğlenceli bir dille "Koalis yon" başlığını taşıyan yazıda anlatılmaktadır. "Haftanın kayıp adamı Alican"ın davranışının çeşitli çevrelerdeki akisleri ve bu hareket ile muhtemel neticeleri ise daha ciddi şekilde ele alınmaktadır. Bu yazı ha zırlanırken AKİS'in Başkentteki bir ekibi, akıla ismi gelen herkesi temas etmiş, bütün haberleri toplamış, sonra bunları sıraya koyarak okuyucularımıza haftanın siyasi manzarasını çizmiştir.

AKİS'in okuyucularına vereceği bir başka haber, Sonbaharda giri şeçeğimiz bir büyük hamle için ön çalışmalara başlamış bulunduğumuz dur. Ekim ayı içinde mecmua teknik balamdan yüzdeyüz bir değişiklik gösterecektir. Türkiyenin on yaşına basmış olan ve yıllardır "Hadiseler üzeninde tesiri en büyük bir yayın organı" hüviyetini muhafaza edecek siyasi mecmuasının, bu, kendi okuyucularına karşı bir borcudur.

Bu hususta tafsilat çalışmalar ilerledikçe verilecektir.

Saygılarımızla

içindekiler

Yurttan Akisler

İçişleri — İçişleri Bakanlığına vekâlet etmekte olan Gümrük ve Tekel Bakanı Orhan Öztrak salonu dolduran gazetecilere bir göz gezdirdikten sonra kendine has sempatik gülüşüyle:

«— Türkiyeye böylesine muzir cereyanlar dışarıdan ithal malı olarak gelmektedir» dedi.

Olay içinde bulunduğumuz haftanın ortalarında Çarşamba günü İçişleri Bakanlığının ikinci katındaki kütüphanede geçti. O sabah Özel Kalem Müdürü Ziya Çöker başkentteki bütün gazete büro ve idarehanelerine tek tek telefon ederek Öztrakın öğleden sonra saat 14.30 da bir basın toplantısı yaparak Türkiyedeki kürtçüliik hareketleri ile ilgili bazı açıklamalarda bulunacağını bildirmişti.

Sözlerine:

İçişleri Bakan Vekili Öztrak basın toplantısında

Çin işi, japon. işi!

«- Üniversitelerimizde okuyan yabancı uyruklu öğrenciler memleketimizde kendilerine gösterilen alicenap evsahipliğinden faydalanarak Türkiye aleyhine çalışmakta ve dışarıdan aldıkları direktiflerle milletimizi bölücü cereyanlara maruz bırakmak istemektedirler» diyerek başlıyan Öztrak, İstanbulda bir Kürt Oteli Talebe Cemiyetinin kurulmuş olduğunu ve bu cemiyete mensup yabancı uyruklu 6 öğrencinin yakalandığını açıkladı. Cemiyetin çalışma seklini ve bağlı bulunduğu diğer teşekkülleri daha önce hazırlanmış olan bir şema üçerinde tek tek isim vererek izah etti. Öztrakın açıklamasına göre:

1 — Bu gizli cemiyete mensup olan 24 kişiden 22 si ıraklı, 2 si ise İranlıdır. Hepsi de yabancı uyrukludur.

2 — Cemiyet 1950 yılında İstanbulda kurulmuş ve 1962 yılında da Avrupa Kürt Talebe Cemiyeti tarafından tanınmıştır.

3 — Cemiyetin Başkanlığına Mayıs 1963 de Milî Emniyette dosyası bulunan Cemal Alemdar adında komünist bir öğrenci getirilmiştir.

4 — Cemiyet Türkiyede sağlam bir organizasyon kurmak ve türkler arasından üye temin etmek, her türlü propaganda vasıtalarına başvurarak taraftar kazanmakla görevlendirilmiştir. Yapılan iş bölümüne göre Avrupadaki Kürt Talebe -Cemiyetinden talimat almağa Necip Khaffaf, Almanyayla irtibata Sadi Dizey, Kemal Çelebi, Bulgaristan ve bu kanalla Avrupa Cemiyeti ile temasa Sabin Hoşhav, Iraktaki Kürt. Teşkilâtı ile bundan önceki tevkiflerde yakalanan Gazi Dizey ve Avrupa ile temasa da İbrahim Namladır memur edilmişlerdir.

Cemiyet 1 başkan, 5 kişilik bir Yönetim Karnin ve 13 üyeden müteşekküdir ve bunların büyük bir kısmı komünist alarak tanınmaktadır. Tevkif edilen kürtçüler Sıkı Yönetim İdaresinin de yardımıyla kısa bir süre içinde cezalandırılacaklardır.

Turizm ve Tanıtma — Geçen haftanın sonlarında radyolarını dinleyenler haber bülteninin arasına sıkıştırılmış bir bildiriyi hayretle karşıladılar ve gayri İhtiyari:

"— Ya gazeteler yalancı, ya da bu Ankara Radyosu. İnsan hangisine inanacağını şaşırıyor» diye söylendiler.

Bildiri Basın Yayın ve Turizm Bakanlığının yeni teşkilât Kanunuyla Turizm re Tanıtma .Bakanlığı adını almasından sonra gazetelere sütun sütun akseden dış tayinlerle ilgiliydi ve «Teşkilât Kanununun âmir hükümlerine göre dış tayinler ancak Dış Teşkilât Yönetmeliğinin hazırlanmasından sonra yapılacaktır» deniliyordu. Ancak gerek gazetelerdeki ha herler ve gerekse radyonun anonsunda yanlış bir taraf yoktu. Gerçi tayinlerle ilgili kararname henüz çıkmamıştı ama, gazetelerde yayınlanan isimler de dış göreve atanması yüzde yüz olan kimselerdi. Her halde bu alandaki tecrübe ve bilgileri hemen herkes tarafından kabul edilen bir Altemur Kılıç, bir Nejat Sönmez merkezde bırakılmıyacaktı. Mesele tamamen bir formalitenin ikmalinden ibaretti. Dış Teşkilât Yönetmeliği haftanın ortalarında hazırlanarak Turizm ve Tanıtma Bakanı Nureddin Ardıçoğluna sunuldu.

Yönetmelik hazırlanırken ikinci plânda kalan iç teşkilâtta da sessiz sedasız üç önemli tayin yapılarak Bakanlık Müsteşarlığına İçişleri Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanı Sedat Tolga, Tanıtma Dairesi Genel Müdürlüğüne Emin Hekimgil ve Radyo Dairesi Müdürlüğüne de Refik Ahmet- Sevengil getirildiler. Ancak çalışma disiplini ve idarecilik kabiliyeti ile tanınan Tolganın dışında diğer iki tayine hiç kimsenin aklı ermedi ve zihinlerde «Avrupada talebe müfettişliği yapmış olmanın tanıtmayla ne ilgisi var?» veya «Enerji, den ve dinamizmden yoksun Sevengil, zaten allahlık olan radyoya ne yapar, ne yenilik getirir?» gibi sorular takılı kaldı.

Simdi bakanlık koltuğuna ilk oturduğu günden beri daima müspet 'not alan Ardıçoğlunun zihinlerdeki ha istifhamı çözmesi beklenmektedir.

Basın — İçinde bulunduğumuz haftanın sonunda Pazar günü Ankarada Türkiye Gazeteciler Federasyonu Yönetim Kurulu ve Ankara, İstanbul, İzmir, Bursa, Eskişehir gazeteciler Sendikaları Yönetim Kurullarının iştirakiyle bir toplantı yapılacak ve Toplu Sözleşme, Grev, Lokavt, Resmi Hânlar konularında incelemeler yapılacaktır.

Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanunu âmir hükümlerine göre fikir İşçilerinin grev hareketlerini Türkiye Gazeteciler Federasyonunun düzenlemesi hususu müzakerelerin ağırlık merkezîni "teşkil edecek ve basında bir krizin doğmasına müncer olacağı endişesiyle resmî ilânların kaldırılmaması için gerekil tedbirler görüşülecektir.

AKİS
HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Yıl: 10 17 Ağustos 1963 Sayı : 477 Cilt: XXVII

YURTTA OLUP BİTENLER

Bir seçim mitingi
"Kendinizi alıştırınız, beyler!"

Millet

Hareketli günlerin arefesinde

Hadisesi bol, hareketli, çalkantılı, hatta heyecanlı bir Sonbahar, bu hafta milletin gözü önüne açılan ufukta görülen manzaradır. Hadisesi bol, hareketli, çalkantılı, hatta heyecanlı.. Ama, tehlikeli değil! Hadise bolluğu, 20—21 Mayıs macerasının hesabının görülmesi, dosyasının kapatılması neticesidir. Hareket, Meclis çalışmaları sayesinde siyaset hayatında beklenilmelidir. Çalkantı, çok muhtemelen Hükümette olacaktır. Heyecana gelince... Onu seçimler verecektir. Mutlaka mahalli seçimler. Fakat muhtemelen, büyük seçimler de... Hadiselerin ve hadiseleri yaratan kimselerin tutumlarının memleketi bir "erkene alınmış seçimler" istikametine ittiği teşhisi, bu mecmuanın okuyucuları hatırlayacaklardır, bu sütunlarda bundan çok önce yapılmıştır. Şimdi çok şey bu teşhiste bir hata değil, bir isabet olduğu intibaını yaratmaktadır. 15 Mayıs 1961'in karışık, anaforlu, hisler ayakta havası içinde yapılan seçimlerin şimdi sükûnetin geldiği, milletin bazı gerçekleri gördüğü ve ak koyun ile kara koyunun köprü başında anlaşılmış bulunduğu bir sırada tekrarlanması fazla karışık statükoya bir istikrar, sağlamlık ve kesinlik getirecek gibi görünmektedir. Memleketi idare edenlerin ergeç bunu farkedip bu yola sapmaları kimşeyi şaşırtmamalıdır. Büyük seçimler, geçilmesi gereken bir zaruret olduğuna göre bu imtihanı milletçe şimdi verip kurulacak yeni statüye bakmak ve ona göre memleket hayatı için hareket hattın zamanında çizmek sadece fayda getirecektir.

Ama, bu imtihan biraz daha geçikse de mahalli seçimlerin önemini inkâr imkanı yoktur. Mahalli seçimler, şu kadar Belediye Başkanlığı ile bu kadar mahalli meclis üyeliğinin su veya bu partiye gitmesiyle manâ kazanmayacaktır. Mahalli seçimlerin önemi şu olacaktır: Bakalım partilerin oy nisbetlerinde 15 Ekim 1961'den bu yana nasıl ve ne gibi bir değişiklik olmuştur! A.P. tıpkı 15 Ekim için CHP. nin düşündüğü — ve bulamadığı — gibi bir ekseriyet ummaktadır. Hatta bu partinin en hayalci propaganda uzmanları bu ekseriyetin nisbetini yüzde 80 olarak tesbit bile etmişlerdir! Onların bu propagandasını memleketin sağlam kuvvetlerini yanlış istikametlere itme sevdalıları almakta ve "Bakınız, görünüz memleketim. Yürür mü bu Demokrasi?" diye ters çareler göstermektedirler.

Gerçek nedir?

Gerçek oy sandıkları açıldığında belli olacaktır.

Büyük seçimin oy sandıkları veya mahalli seçimin oy sandıkları..

Bir tek şey katidir: Bir heyecan fırtınası ufukta beklemektedir. Bu

HAFTANIN İÇİNDEN

Alışacağız!

Metin TOKER

Bundan yirmi yıl önce, çok partili hayata geçişimisin sadece arifesinde Türkiyede bir kimseye deseydiniz ki: "Artık Bakan da, Başbakan da, hatta kudretli Cumhurbaşkanı da tenkit edilebilecek, bunların aleyhinde atılıp tutulacak, bunların değiştirilmesi talep olunabilecek... ve devlet batmayacak", o kimse mutlaka size hayretle bakar ve "Acaba dişlindi mi?" diye düşünürdü- Sonra demokratik bayat başladı, bir süre "İsmet Paşa samimi mi, değil mi?" tereddüdü devam etti, "Yerini verir mi, vermez nü?" endişesi belirdi, ama en sonda yeni nizamın bir çok usulünü benimsedik ve bunlar hayatımızın normal parçalan haline geldi. Eğer iri Demokratlar oyunun bu kaidesini anlasalardı, ona riayet etselerdi şimdi ferimizde tam onyedi senelik, kesintisiz bir demokrasi tecrübesi bulunacaktı.

1961 'den bu yana bu rejimin bir başka tarzı içinde yaşıyoruz. Tek parti devrinde siyasî hayat çalkantısı olmazdı. Ekseriyet sisteminin hüküm sürdüğü çok partili devrede hükümet çalkantısına rastlanmazdı. Bugün, çalkantılı bir siyasi hayat içinde hükümetler de çalkalanıyor- Başbakanlar istifa ediyor, Başbakanlar tayin olunuyor, Başbakanlar kabine kurma çalışması yapıyor, Başbakanlar kombinezonlar arıyor. Böyle devirlerde hükümet buhranlarıyla karşılaşılıyor, hükümetin çözülüp çözülmeyeceği soruluyor.

Nisbî temsilin bu cilvesine alışmamız zamanı gelmiştir.

Nisbî temsilin, hele onun bu şeklinin Türkiye için ideal olmadığı herkesin gördüğü bir gerçektir. Ancak nisbi temsil, şartların icabı, bizim bakımımızdan geçilmesi şart bir köprüdür. Unutmamak lazımdır ki nis bi temsil, bütün güçlükleriyle beraber bir büyük nime ti beraberinde getirmiştir: Ortak partiler iktidarında partizanlık imkânı kalmamıştır. Herkesin "öteki"ni partizanlıkla suçlaması, aslında, D. P. devrindeki mana sıyla partizanlığı kimsenin yapmamasının neticesidir ve bu, iktidardaki partilerin teşkilâtını deli divane etmektedir. Bu, nisbî temsilin tek faydası değildir. Nisbî temsil, memleketin bugünkü halinde bir esaslı ihtiyacı karşıladığından dolayı kabul edilmiştir ve zaten lehinde ve aleyhindeki her söz Kurucu Meclisin çalışmaları sırasında söylenmiştir.

Bugün bilinmesi lazım gelen husus şudur: Nisbî temsil bir gerçektir ve siyaset hayatımızda daha bir süre bu haliyle kalacaktır. Nisbî temsille tele bir partinin ekseriyet alması hemen hemen kabil değildir. O halde, daha bir çok seçimden sonra partiler başbaşa verip düşünecekler, elele verip çalışacaklardır. Ailelerde huzursuzluk kaçınılmaz bir husussken bir siyaset topluluğu içinde her şeyin kaymak gibi gitmesini beklemek hayaldir- Demek ki, zaman zaman huysuzluklar, buhranlar mutlaka olacaktır. Hatta bir çok defa memleket hükümetsiz bile kalacaktır.

Alışmamız lazım gelen durum budur.

Halbuki, belki de bir ihtilalden çıktığımız için ama daha çok "müdahale" endişesi yüreklerde ve zihinlerde yattığından ne zaman siyasî bir güçlükle karşılaşılsa bunun sosyal ve ekonomik alandaki tesirleri, akisleri normal ölçünün çok üstünde olmaktadır. Bilhassa adına "Piyasa" denilen mekanizma sarsılmakta, ikti sadi hayat durmakta, hiç olmazsa yavaşlamakta, her kesin ağzından bir söz dökülmektedir: "Bakalım, olacak!" İki yıllık bir tecrübe, artık herkese hiç bir yin olmayacağını göstermiş bulunmalıdır- Hele 20-Mayıs gecesi .Ordunun aldığı vaziyet, umacı yaratıl sevdasındaki uçların sadece kendi hayallerini hakik gibi göstermekte olduğuna ve Ordunun "fırsat aram dığı"nı ispat etmiştir. Aksine Ordu, şu demokratik jimin yürümesi, yerleşmesi için herkesten fazla gayri lidir ve İsmet İnönünün bir yabancı gazeteciye verdi ği demeçte belirttiği gibi Türkiyede Demokrasinin büyük teminatı Silahlı Kuvvetlerdir.

O halde, yavaş yavaş, rejimi demokratik olan mem leketler halkının siyaset çevrelerindeki çalkantılı karşısındaki umursamazlığını, daha doğrusu "gözde büyütmeme"sini benimsememiz şarttır. En sağlam bi yeli demokratik beldelerde bile hükümet krizleri, ya hut kriz ihtimalleri borsaya, İktisadi bayata teşkil eder- Keeler Hadisesi Londra piyasasında oyun oynan masına yol açmıştır. Düşününüz: İngiltere, Keeler H disesl ve Londra borsası! Ancak mesele, mübalâğa etme mek ve eşyanın tabiatının ne olduğuna iyi tesbit etmekti Bir hükümet krizi endişesi Londra borsasındaki fiyat ları indirir, bindirir ama hiç bir ingilizin aklına yarım için bir büyük endişe ve demokratik rejimin isttikbal konusunda şüphe gelmez. Gelmediği içindir ki sosyal ve ekonomik hayat devam eder.

Bizde bugünün zarureti budur. Nasıl Bakan, Başbakan, hatta kudretli Cumhurbaşkanı tenkit edilebi lince devlet batmamışsa nisbî temsilli devrede bir koa lisyon içinde patırdı çıkınca her şeyimiz altüst olacak-değildir. Müşkilat siyasî temaslarla, konuşarak hail dilecek, politikacılar anlaşamadıkları takdirde nihayet yeniden milletin oyuna başvurularak yeni bir müvazen nin kurulması milletten istenecektir. Meselelerimiz çö züm yolunun seçimden başka dönemeç tanımadığı ger çeği bir defa kafalara iyice sokuluma ikide bir sosyal ve ekonomik hayatın durması kendiliğinden önlenebil lir.

Zaten, doğrusu İstenilirse ciddi ve "iş adamı" sıfa tına layık kimseler artık bu çeşit bir alışkanlık, hattı muafiyet edinmişlerdir. Ama bir takım "gizli tesirler ve çapı küçük adamların oyunları hâlâ buhranlı günler da piyasada lüzumundan büyük çalkantılara sebep ol maktadır. Bu hale, demokratik rejim içinde yaşamak niyetinde olanlarımız mutlaka çare bulmak zorunda dırlar ve çare, panik havasını umursamadan, gerçek ten hiç bir şey olmayacağına inanarak herkesin işine bakmasıdır.

Çocukların ilk hastalıkları ebeveyni meraktan deliye döndürür. Ondan sonra, çocuğun hastalana hastan lana büyümesinin bir tabiat hadisesi olduğu gerçeği farkedilince hem ebeveyn rahat eder, hem de ne hikmetse, gözlerde büyütülmeyen hastalıklar çabuk gelir geçer ve bir gün bakılır ki minik insan kocaman bir kız veya gürbüz bir delikanlı olup çıkmış.

Y. T. P. li yöneticiler geceyarısı toplantısından çıkıyorlar

Kellüm kellüm lâyemfa!

çok hadiselere gebe görünmektedir ve işin iyisi, bunların, elinde bulunmayan sadece "Tehlike" dir.

Koalisyon

Bir hır—gürün hikâyesi

Başbakan Yardımcısı Ekrem Alican bundan bir süre önce Başbakan met İnönüye, "Üçlü Kararname" - yapılan bazı tayinlerden zamanında haberdar olamadıklarını, bundan şi" kayetçi bulunduklarını söyledi. Ekrem Alicanın şikâyetçi bulunduğu "Üçlü Kararname" tayinleri Dışişleri Bakanının yaptığı elçi tayinleriyle İçişle- Bakanının yaptığı emniyet müdürü tayinleriydi. Bu tayinler kanunen Bakanlar Kurulundan geçmeyen tayinlerdir ve alâkalı Bakan, Başbakan ve Cumhurbaşkanı tarafından kararnameleri imzalanmaktadır.

İsmet İnönü Ekrem Alicana bunun halledilmeyecek bir mesele olmadığını bildirdi. Tabii, kanuna uymayan bir muamele yapmak bahis konusu değildi. "Üçlü Kararname" ile yapılan tayinler "Bakanlar Kurulu Kararı" ile yapılan tayinler gibi muamele göre mezdi. Ama Dışişleri Bakam ve İçişleri Bakanı pekâlâ bu çeşit tayinlerde Yardımcılar ile görüşebilirler, onları haberdar edebilirlerdi.

Nitekim bu konuşmadan hemen sonra bir konu böyle bir temasa vesile verdi. Müşterek Pazara giriyorduk ve Müşterek Pazar nesdinde bir Büyük elçi göndermek lüzumu vardı. Bu Büyük Elçinin diplomasi kadar iktisat, ticaret ve maliyeden de anlaması lâzımdı ve devlet mekanizmasının çarkları içinde bulunmuşsa bunun kendisine faydası olacaktı. Tabii, seçilecek kimsenin hiç bir tesir altında kalmayacak kararkterde olması başka bir şarttı. Zira Müşterek Pazar, başka memleketler için olduğu gibi Türkiye için de, bir çok meselenin haliedileceği forum haline kısa bir zaman içinde gelecek ve türlü cereyanlara sahne olacaktı. Kararnameyi imzalayacak olan Başbakan ile Dışişleri Bakanının aklına gelen isim Cahit Zamangil oldu. Cahit Zamangil Ticaret Bakanlığının Müsteşarlığında bulunmuştur. Oradan ayrıldıktan sonra ise geçimini temin için Ankarada, Meşrutiyet Caddesinde bir kırtasiye dükkânı açmış ve kalem, kitap, defter satarak yaşamış, bizzat tezgâhın başında çalışmış, ama başını bir kere her hangi bir kimseye eğmemiştir. Müsteşarlığında ise "Mum gibi adam" sıfatını kazanmıştır.

Ekrem. Alican Cahit Zamangile itiraz etti.!, Zamangilin kusuru. C. H. P. li oluşuydu! İsmet İnönü ısrar etmedi. "Madem ki itiraz ediyor, peki!" dedi.

Alican, Başbakana şikâyetini duvurduğu gün "Zaten, size bazı husus lar yazacağım!" dedi- İnönü, hafifçe gülümseyerek "Peki" cevabını verdi.

Kulağa küpe...

Öp, "Bedri"nin elini !

Haydı, bizim "Bedrimin babası." nm başına yatı sıcağı vurdu, çocuk sapıttı.

Peki, Milliyet veya Cumhuriyet gazetesi gibi ciddi gazeteler, rin başına ne vurdu da, gazinoda strip. —tease yapar gibi yanında bir fotoğrafçı, heyeti "kamuflaj" oyunu yapan "komik-i şehir"le re tutup haber sayfalarında yer veriyor ?

Kerede mi yer versinler ?

Canım, Milliyetin "Sinema—Tiyatro—Sanat—Eğlence", Cumhuriyetin de "Dünya nelere gülüyor ?" sayfası yok mu?

Anlaşılan onların da başına, habersizlik vurmuş olacak!

Ama, ah Alican, "Bedrinin babası" na bir oyun ettin ki., .., .

Bir mektup meraklısı

İnönünün hafitfçe gülmesinin sebebi, Ekrem Alacanın mektup teatisi merakını bilmesi neticesidir. Başbakan Yardımcısı bunları "vesika" olarak değerlendirmektedir. Eee, her halde "Gün ola, harman ola.." diye düşünmektedir ve "vesika"larını saklamaktadır. Daha başka politikacıların da, vesika niyetine hatıra defterleri tutmuş oldukları son yıllardaki hadiseler sırasında ortaya çıkmamış mıdır ?. Zira, aslına bakılırsa, Alicanın mektup merakının zir başka izahı da mevcut" değildir. Alican ne zaman istese İnönüyü görebilecek, bir derdi varsa onu söyleyebilecek, hal yolunu beraberce arayabilecek bir kimsedir.

Bunun yanrnda, Alicanın mektuplarında daima, belki ilerde kendisi için muhayyel kuvvetlerece itham sebebi olur diye düşündüğü bir takım hususlardan kendisini temizleme gayreti de sezilmektedir. Bunları hususi bir itinayla belirtmekte ve bazen bir koca mektubu sadece bunun için kaleme almaktadır. Nitekim bir defasında İsmet İnönü kendisine verdiği cevapta "Bunu da vesika diye saklayınız! "demiştir. İnönü her zaman, hu işi mümkün nisbetinde kısa kesmiş, "Elim üstünde" oyunu oynamayı reddetmiştir.

Alican, yazacağını Başbakana da, bütün Basma da önceden bildirdiği muhtırasını 30 Temmuz günü tamamladı. Hususi Kaleminde bunu temize çektirdi. Alican güç yazı yazan, gazeteci argosuyla "münkabız bir kalem" dir. Onun için önce eski harflerle uzun uzun müsveddeler hazırladı, onları rötuş etti, muhtırasının kıvama geldiği kanaatine vardığında bunu daktilova verdi. Bir kaç kopyalı olarak yazdırttı. O akşam., İsmet İnönünün Maltepedeki adresine, Bakanlıklar Postahanesinden iadeli taahhütlü olarak postalattı.

Başbakan bu sırada, Cumhurbaşkanından izin almış olarak, Maltepede kısa yaz tatilini geçirmekteydi. Mektup 31 Temmuz akşamı İnönünün eline geçti. İnönü meşhur muhtırayı okuduğunda, bunu kendisine vermek için Alicanın, Ankaraya dönüşünü neden beklemediğini pek merak etti. Zaten bir kısmı Basına açıklanmış bulunan muhtırada, öyle bir iadeli taahhütlü zarf içinde Ankara - Maltepe yolculuğunu yapma zahmetine değecek bîr acil husus yoktu. Söylenenler, söylenmiş bir takım şeylerdi.

Ama Başbakan "Her halde önem veriyor!" diye düşündü ile Yardımcısıyla, Ankaraya hemen ilk döndüğü gün konuşmaya karar verdi.

Toz olan Alican

İnönü 4 Ağustos günü İstanbuldan ayrılmak üzere Cumhurbaşkanından izin almıştı. O gün, İstanbulda bulunan Y. T. P. li İmar ve İskan Bakanı F. K. G. Başbakanı telefonla aradı. Beykozda bir toplantıya gideceğini bildirdi. Aynı sabahın gazeteleri Alicamn Adapazarna gitmiş olduğunu yazmışlardı. Başbakan Gökaya "Her halde Pazartesi günü Ankarada olacaktır. Muhtırasını görüşeceğiz.." dedi. Gökay, bunu Alicana duyuracağını bildirdi.

Pazartesi günü İnönü Ankarada muhtıranın sahibini arattı. Alican yoktu. Başbakan buna pek şaştı. Demek muhtıradaki hususlar, muhtıra sahibinin nazarında bile acil tarafım kaybetmişti! Salı günü Kabine toplantısı vardı. Başbakan Yardımcısı mutadı veçhile - Alican muhtırasının bir maddesinde, Kabine toplantılarının muntazam yapılmasını istemektedir! - gecikti. Hem de, bir saate yakın- Toplantıda Dşişleri Baltanı bir takım önemli konularda izahat vermekteydi. Toplantı geç vakit dağıldı.

Başbakan bu arada, 2 numaralı Yardımcı Hasan Dinçerle görüştü- Dinçer daha önce, Alicanın garip tutumu hakkındaki menfi hükmünü Basın meensuplarına açıklamış ve "Canım, muhtıra ne oluyor? Bir Koalisyonda, gerçekten halledilmek istenilen bir konu böyle ini ele alınır? Getirsin, konuşalım.." demişti. İnönü Dinçere, Yardımcıları Çarşamba günü toplamayı düşündüğünü bildirdi. Nitekim Dinçer Çarşamba günü, kendisinden istenilen randevuları toplantı sebebiyle vermedi. Fakat Çarşamba günü muhtıra sahibi arandığında, Alican gene bulunamadı. Bu sefer de Ereğliye gitmişti! İnönü de, Dinçer de bu gayrı ciddi tutuma fena halde içerlediler. Fakat bir şey söylemediler.

Gene gidiyor!

Perşembe günü Genel Kurmayda bir brifing vardı. Genel Kurmay Başkanı ve Komutanlar Başbakan ile Bakanlara bazı önemli hususlarda bilgi arzettiler. Toplantının sonunda İnönü Alicana döndü ve "Muhtıranızı yarın görüşüyoruz, değil mi?" diye sordu. Alican, Cuma günü Adapazarına gideceğini bildirdi. Başbakan hem şaştı, hem kızdı ve kızgınlığını da belli etti. "Canım" dedi, "bir muhtıra veriyorsunuz, sonra sizi arıyoruz, arıyoruz bulamıyoruz. Olur mu, böyle şey?"

Başbakan Yardımcısı, Başbakanın Cuma günü İstanbula gideceğini düşündüğünü, onun için Adapazarı seyahatini planladığım, bundan vazgeçemeyeceğini söyledi. Herkes bu yeni gayrıciddiliği hayretle seyretmekteydi. İnönü "Pekâlâ, o halde gelecek

İnönü ve Feyzioğlu Çankayadan dönüyorlar

Bir dönemeç daha,...

lafta görüşürüz" dedi. Fakat haftanın başında Plan çalışmaları başlayacaktı ve Alican bunu bilmekteydi. Hafta sonu da böyle geçti.

- Pazartesi günü saat onda, İnönü Plan toplantısına gelmişti. On dakika kadar, Planlamadan sorumlu Başbakan Yardımcısını, Ekrem Alicanı bekledi, gelmeyince çalışmaları açtı. Alican ancak daha sonra göründü - Fransızlar "L'exactitude est la politesse des rois = Zamanında gelme kralların nezaketidir" derler! - ve yerine geçip oturdu. Başbakan kendisine fazla bir yüz vermedi. Ertesi sabah aynı sahne cereyan etti. Bu sırada Alican bir kâğıda el yazısıyla bir şeyler yazıp İnönüye verdi, İnönüye, muhtırasıyla alakalı görüşmelerin Pazartesi günü saat 11'de başlaması gerektiğini hatırlatıyor, fakat Başbakanın bu hususta bir işaret vermediğini söylüyor, bu görüşmelerin yapılmasında zaruret gördüğünü belirtiyordu, İnönü "Görüyorsunuz ki, şimdi çalışıyoruz! Bırakınız da, çalışma zamanımı ben tayin edeyim. Görüşmek için ne zaman aradımsa, sizi bulamadım.." cevabını verdi. Sonbaharda Plan Konsorsiyuma gideceği için Başbakan Plan çalışmalarının bitirilmesinde zaruret görüyordu.

Alican, salı günü Öğleden sonra Plan toplantısına gelmedi. Y. T. P. li Bakanları Raif Aybarın evinde topladı ve durumu görüştü. Saat 18 için de, Cumhurbaşkanından randevu istedi.

Traji — komik gece

İşin bu tarafında, karışması beklenilen sima göründü. Cumhurbaşkanının Genel Sekreteri Zeytinoğlu "hususi haber kaynaklan"yla bir şeyler öğrenmişti . Raif Aybarın evine giderek "Koalisyondaki asîler"! gördü. Alican pek alınmış görünüyordu ve arkadaşları onu tutmamazlık edemiyorlardı. Görüşülen konunun "Koalisyondan çekilme" olduğunu doyunca Nasur Zeytinoğlu işin çapının, kendi çapını geçmiş bulunduğunu söyleyerek ayrıldı ve meseleyi Cumhurbaşkanına bildirdi.

Alican Cumhurbaşkanına akşamüstü gitti ve dert yandı. "Amca, beni dövüyorlar!" diyen bir çocuk gibi İnönüye "Feyzioğlu beni umursamıyor, kimse bana aldırış etmiyor.." diye başvurmuştu. Gürsele "İnönü beni ciddiye almıyor, halbuki ben parti lideriyim.. Ben sadece onun yardımcısı değilim.. Çıkacağız Koalisyondan! Nedir, bu'" dedi. Gürsel, babacan tavrıyla kendisini teselli etti, meselenin üzerine eğileceğini söyledi. İki eski ahbap bazı müşterek hususları da konuşmalarında bahis konusu ettikten sonra Alican Çankayadan ayrıldı. Gürsel, Başbakanı saat 21.30 için davet etti. Saat tam 21.30'a geliyordu ki Başbakanın meşhur Opeli Köşkün nizamiye kapısından içeri girdi. Şoför mahallinin yanında Başbakanın Özel Kalem Müdürü Necdet Calp, arkada Başbakanın kendisi vardı.

Cumhurbaşkanı ile Başbakanın görüşmesi yarım saat kadar sürdü. Gürsel Başbakana, Alicanın şikâyetlerini duyurdu. Y. T. P. Koalisyondan çekilmeyi düşünüyordu. Bir çare bulunmalıydı. Başbakan, Hükümetin çekilmesinin ancak kendisine rahatlık getireceğini söyledi ve işin kendi cephesiyle alâkalı kısmını anlattı. "İsterseniz, başkanlığınızda Kabineyi yarın toplayınız!" dedi. Tavsiye mak bule geçti. Cumhurbaşkanı ertesi sabah saat 10 için, Hükümeeti Çankaya Köşkünde toplantıya davet etti.

Hadiseler Başkentte bir tek zümreye sevinçten etek zili çaldırttı: İssizlikten pinekleyen ve her gün ve ne yazacaklarını düşünen gazete temsilci ve muhabirlerine! Haberin duyulmasıyla birlikte hepsi seferber oldular. Biraz sonra topu, Başbakan İnönünün eviyle Y. T. P. Genel Merkezi arasında taksim olmuşlardı.

Y. T. P. de hayal ve hakikat

YTP Genel İdare Kurulu o akşam alelacele toplantıya çağrıldı. Toplantı öylesine acele oldu ki, bazı üyeler toplantı saati olarak tespit edilen 21'de YTP'nin Anadolu Klübü civarındaki Genel Merkezinde bulunamadılar. Toplantı kararı bizzat YTP.'nin başı Alican tarafından alındı. Aslında Genel İdare Kurulu Per şembe günü bir toplantı yaparak meseleyi umumi efkara bir bildiriyle takdim edecekti. Zira muhtıra verileli hayli zaman geçtiği halde, CHP yönünden bir türlü cevap gelmiyordu.

Saat 21'de, YTP nin yetkili organının yetkili kişileri bir masa başında malûm muhtırayı ele aldılar ve enine boyuna tetkik ettiler. Alican savunmasını bir kaç noktaya inhisar ettirmişti. İlk nokta, "Koalisyon içinde kendisine bir yabancı muamelesi yapıldığı"yda. İnönü. Alicana sadece "Bir Yardımcısı" nazarıyla bakıyordu. Oysa kendisi bir Başbakan Yardımcısı olmaktan ziyade, Koalsiyonu teşkil eden partilerden birinin lideriydi. O halde "kendisine lider muamelesi edilmeli"ydi.

İkinci noktada Alican, bilhassa İçişleri Bakanı Bekatayı suçladı, onun uygunsuz ve partizanca tayinlerinden bahsetti. Bu arada YTP'li idareciler Alicana bazı sualler yönelttiler. Meselenin bir de başka yönü mevcut olduğunu, içinde bulunulan kritik devrede bu tip alınganlıkların daha büyük dertler doğurabileceğini ima ettiler. Ancak bunlar, pek zayıf seslerdi.

Saat 23 e doğru müzakereler bayii heyecanlı bir safhaya girdi ve Koalisyonu terketme niyetleri ufukta belirmeğe başladı. Bu sırada bir aklıbaşında YTP'li eski AP'li Turhan Ka-

Ekrem Alican kendi Consul'ü ile Çankayadan dönüyor

Bardakta fırtına

panlı - ortaya çıktı ve meselenin ciddi olduğunu, memlekette Koalisyonun yürümesinin şart olduğunu, yeni bir seçimin yeni hadiselere gebe olabileceğini ifade ederek şöyle dedi:

"— Bu memleket hepimizindir. İçinde bulunduğumuz şartlar ne kadar kötü olursa olsun, Koalisyonu yürüteceğiz. Ne zaman ki taleplerimiz, haklı taleplerimiz partizanca bir anlayış yüzünden geri çevrilir, o zaman yapacağımız şey, çekilmektir."

YTP'nin başı da ayni fikirde olduğunu belirtti. Aslında Alacan, Başbakan Yardımcılığından şikâyetçi değildi. Onun şikâyeti, înönünün kendisine baba muamelesi yapmasından ve Feyzioğlunun kendisini her vesile ile "silmesi"ndendi.

Saat 24'e doğru fikirler durulmuş, fakat heyecan tansiyonu alçalmamıştı. Alican, ertesi günü yapılacak olağanüstü kabine toplantısını bu hava içinde haber verdi. Toplantının bundan sonran, takip edilecek hareket tarzının tartışılmasıyle geçti.

Saat 00.40'da dağılan YTP Genel İdare Kurulunun karan, "Muhtıra"nm mutlaka ele alınması oldu. Alican Muhtırası behemehal, liderler seviyesinde yapılacak bir toplantıda görüşülmeli ve YTP'ye "artık bir çocuk muamelesi yapılmamalı"ydı!..

Y.T.P' nin kararı gecenin tansiyonunu düşüren hadise oldu.

Çankaya toplantısı

Çarşamba günü Çankaya nizamiyesinde ilk görünen Bakan otomobili, Bağımsız kanattan Necmi Öktene aitti. Onu CHP'li Devlet Bakanı Vefik Prinçcdoğlunun arabası takip etti. Gazeteciler tarafından yakalanan Bakan ise, YTP li İhsan Şeref Dura oldu. Kibar tavırlı Ulaştırma Bakam, gazetecilere :

"— Çekilmiyoruz! Konuşacağız" dedi ve şoförüne işaret etti.

Arkadan Mehmet İzmenle Raif Aybarın arabaları sökün etti. Durmadan gelip geçtiler. Alican, Conisul'ü ile göründü. Gazeteciler, son günlerin adı dillere destan liderini tam geçitte durdurdular. Ailcan ani bir fren yaparak durdu, Gazeteciler suallere başladılar ':

"— Toplantıyı siz mi arzu ettiniz?"

"— Koalisyondan çekilecek misiniz?"

"— Toplantıda neler konuşulacak?"

"— Dün akşam ne karara vardınız?"

1 Numaralı Başbakan Yarfımcısı

"— Toplantıyı sayın Cumhurbaşkanı arzuladı. Koalisyondan çekilmek diye henüz bir şey yok. Dün akşam, bugün konuşmağa karar verdik."

Bu arada bir muhabir yeni bir sual sordu :

"— Yâni Koalisyon sallanıyor mu tek taş üstünde mi duruyor?"

Alican evvelâ, suali soran muhabiri tanımağa çalıştı, sonra :

"—Bilmem artık-.. Tek taş mı, üç taş mı, yoksa on taş üstünde mi duru yor..." diye cevap verdi, arkadan da şöyle dedi :

"— Bizim iki temel prensibimiz vardır. Birincisi, Ortak Hükümet; ikincisi, Tarafsız Hükümet. Eğer bu prensiplerden inhiraf edilirse, Hükümette kalamayız"..

Gazeteciler Alicana bundan sonra sual sormadılar.

Bir kaç dakika sonra İlyas Seçkin ve İbrahim Öktem ayni arabada Koske,.girdier Onları Feyzioğlu ve Öztrak ikilisi takip etti. Saat 10'a 5 kala İnönü minik Opeli içinde göründü. 0008 numaralı Opel biç duraklamadan yoluna devam etti. .

Gazeteciler Dinçeri durdurdular. Din çer, sual sorulmasına meydan vermeden :

"-— Henüz bir şeyden haberim yok. Meçhule hükmetmek mümkün değil" dedi.

ti.. Tahranda-bulunan Hıfzı Oğuz Pekata, Kabineye hariçten tayin edilen Feridun Cemal Erkin ve Nureddi Ardıçoğlu...

Saat tam 10'da toplantı açıldı. Başkanlık mevkiinde Cemal Gürsel vardı. İşte Gürsel, haftanın sözünü bu arada söyledi : ,

"— Koalisyondan ayrılmak isteyen var mı?",

Cumhurbaşkanı Gürsel, Bakaıvar Kuruluna evvelâ, memleketin içinde bulunduğu durumu izah etti. Sonra sordu :

"— Bundan Sonra, yani siz Koalisyondan ayrıldıktan sonra, neler olabileceğini tahmin ediyor musunuz?"

Fikir beyan eden. YTP kanadı oldu. Hayır efendim, Koalisyondan ayrılmak isteyen filân yoktu. Kendileri sadece, Alicanın Muhtırasının görüşülmesini istiyorlardı.

Bu sırada sözü Başbakan aldı ve meseleyi anlattı; Kendisinin Alicanı nasıl ısrarla aradığını, halbuki Alicanın, o sırada ve hiç de önemli bir sebep yokken oraya buraya gittiğini belirtti.' Sıra Alicanın alınganlığı konusuna gelince, şöyle dedi :

"— Kendisini müteaddit defalar aradım. Ancak Plân görüşmeleri başladığında görüşmeye hazır olduğunu bildirdi. Bir partiiçi meseleyi geriye bıraktım, memleketin ana dâvaların-

C. K. M. P. li Bakanlar otomobilde

"Ortadaki Adam" lar

İnönüden sonra Hasan Dinçer söz aldı ve oldukça özlü, iyi bir konuşma yaptı. O da Alicanın tutumundan şikâyet etti. Muhtıra usûlünün yadırgandığını belirtti ve :

"— Biz de Koalisyona devam ediyoruz. Ama Alicanın tutumunu tasvip edemiyoruz" dedi.

Alican dayanamadı ve :

"— Bu da, bendim metodumdur" dedi.

Alicanın "'Benim metodum" dedi" ği, Muhtıra göndermesi idi.

Cumhurbaşkanı Gürsel bir kere daha, memleketin içinde bulunduğu şartları izah etti ve sözlerini şöyle bağladı:

"— Koalisyonu bozmanın âkibetinin ne olacağını tahmin ediyor musunuz t"

Bundan sonra hava yumuşadı. Her iki tarafında —CHP ve YTP— liderler seeviyesinde bir toplantı yapılmasına zaten itirazı yoktu. Toplantı, Cuma sabahı için kararlaştırıldı.

Bir başka cenah

Hükümet seviyesinde bu tip temaslar yapılırken AP'de eğlenceli havalar çalınmaktaydı. AP Genel Kurmayı; mahalli seçimlerle ilgili çalışması sırasında Alican Muhtırası ile de ilgilenmeyi ihmal etmedi. Muhtıra üyeler tarafından gayriresmi olarak okundu, sonra hüküm verildi Bu hükmü, Çarşamba günü, AP Genel İdare Kurulunun nüfuzlu adamı Vedat Ali Özkan ifade etti:

"— Alican, mahalli seçimler arefesinde oyun peşindedir. Yatırım yapmak istiyor ama, nafile!..."

Vedat Ali Özkan bundan sonra Koalisyonda bir çatlaklık beklemediklerini ifade etti ve şöyle© dedi:

"— Alican ve adamları koltuk bırakma meselesinde pek aceleci- değillerdir. Onun için, mesele Koalisyonun bozulmasına dayanınca tornistan etmeyi pek iyi becerirler."

YTP kanadına bu intiba intikal ettirildiğinde, YTP de AP den transfer Turhan Kapanlı şöyle dedi:

"— Ben AP'nin; içini dışını bilirim. Onlar bizi koltuk hırsıyla itham edebilirler. Etsinler, varsınlar. Bu memleket hepimizindir. Xoalisyonun yaşaması devletin yaşaması demektir. Bu, son şansımızdır, Bu şansı en iyi şekilde kullanmak için AP 'nin dedikodularına kulak asmayacağız".

Ziya Müezzinoğlu
Hesap makinesi

bu mesele de götürülecek ve karar alınacaktır. AP 'li idarecilere göre YTP li Koalisyon bozulursa, AP Hükümette vazife almağa hazırdır!

Liderler konuşması

Hadise bu suretle beklenildiği gibi tatlıya bağlanmış oldu. Aslında, Alicanın çıkışı bu, "Ah, alttan gelen tazyiki bir bilseniz!" sayhasının içinde saklıdır. Buna rağmen de iş buraya kadar getirilmeyebilirdi. Ama burada da, Ekrem Alicanın bir takım komplekslerini aramak lâzımdır. Alican sanmaktadır ki meselâ "önemli Adam" 79 yaşındaki Başbakana sırtını çevirip oturan adamdır, toplantılarda söz söyleyen memurları haklayan adamdır, kimseye selâm vermeyen adamdır, toplantıya geç gelmek kabadayılığını gösteren adamdır, görüşme zamanlarını kendisi tayin eden ademdir. Halbuki bu çeşit kimselere "önemli Adam" değil, "Fazla nazik olmayan adam" dendiği bilinmektedir ve böyle davranışlarnı bu çeşit kompleksleri hiç tedavi etmediği, bilâkis körüklediği herkesin malûmudur. Bu seferki tecrübenin gösterdiği, böyle davranışların insanı kontrpiyede bıraktığıdır.

Alican Gürselin başkanlığındaki toplantıdan çıkınca Y.T.P. de bir koıisvon topladı. Komisyon. Liderlerce cektir. Toplantının Öderler seviyesinde olması, önce Alicanâ kendisi tarafından kazanılmış bir zafer gibi geldi. Öyle ya, Başbakan Yardımcıları değil, liderler toplanıyordu ve Feyzioğlu parti lideri değildi. Ama toplantıya her partiden iki kişinin iştirak etmesi kararlaştırıldığında bu zafer hayali de havaya uçtu. Zira C.H.P. İnönü ve Feyzioğlu tarafından temsil edilecektir. Zira konu, partilerin birbirleriyle değil, partili Bakanların ve Yardımcıların Hükümet içinde birbirleriyle münasebetidir.

Liderler toplantısında en ziyade şu husus fayda sağlayacaktır: Herkes içini rahat rahat dökebilecektir!

Baffi bu, ferahlık sağlasa-.

Plân

iğneli fıçı

Devlet Plânlama Teşkilâtı Müsteşarı Ziya Müezizinoğlu sigarasını masanın üzerindeki kaim kristal tablada söndürdükten sonra, kapıya doğ ru yürürken :

"— Biz planlama olarak daima ideal olanı isteriz. Bu bakımdan tabiidir ki bazı tenkitlerimiz olacaktır" dedi-

Olay, içinde bulunduğumuz haftanın ortalarında Çarşamba günü Devlet Plânlama Teşkilâtının ikinci katındaki rahat gri koltuklarla döşenmiş — Bu koltuklar sık sık değiştirilmekte Ve yerine yenileri konmaktadır — geniş Müsteşarlık Makamında geçti. Müezzinoğl'unun sözleri haten müzakereleri devam etmekte cilan 5 Yıllık Plânın 1963 ilk 6 ayak uygulama raporu ile ilgiliydi. Rapor daha önce Devlet Plânlama Teşkilâtında hazırlanmış ve haftanın başlarında Pazartesi günü Yüksek Plânlama Kuruluna sunulmuştu.

O gün sabah saat 10 da Başbakan İsmet İnönünün başkanlığında toplanan kurul çalışmalarına Salı günü öğleye kadar devam etti. Bu arada ekonominin genel görünüşü, uygulama alanları, yatırımlar ve bunların sektörler itibariyle dağılışı gibi konular üzerinde duruldu. Salı günü akşamüstü saat 5 ten itibaren de 1964 Yılı Programı ile ilgili çalışmalara başlandı.

Devlet Plânlama Teşkilâtının zemin katındaki geniş toplantı salonunda yapılan ve bir buçuk gün duvarcı eden müzakerelerin, ağırlık mer-

rak alınması gereken, tedbirler teşkil etti. Özellikle evvelce tahakkuk edeceği sanılan gelirlerin istenilen seviyeye ulaşamamış bulunması ve bunun tevlid ettiği bütçe açığı — Bu açık daha önce 400 milyon lira olarak tahmin edilmiş fakat ilk altı aylık uygulamadan sonra . elde edilen rakkamlara göre daha da genişlemek istidadında olduğu görülmüştür — üzerinde durukta. Tarım sektöründen alman verginin kifayetsiz oluşu ve Maliye Bakanlığının daha önce bu sektörden tahsil edileceğini ileri sürdüğü miktarın mevzuat sebebiyle tahakkuk ettirilemediği, tatbik edilmekte olan götürü sistemin aksaklıktan tenkit edildi- Bütçe açığının kapatılması için alınacak tedbirlerle ilgili olarak yatırımlara dokunmadan câri masrafların bir miktar kısılması istendi.

Müzakerelerde üzerinde durulan bir diğer noktayı da dış finansman meselesi teşkil - etti. Konsorsiyum kanalıyla 1063 yılı yatırımlarında kullanılmak üzere alınması öngörülen dış yardımların bir kısmının henüz tahsil edilememiş olması sebebiyle doğacak yatırım gecikmelerini önlemek üzere ikili anlaşmaların bir an önce imzalanması ve bunun için gerekli temasların kısa zamanda tamamlanması kararlaştırıldı. Devlet Plânlama Teşkilâtının yatırımlar konusunda ileri sürdüSü tenkitler ise başlıca çün noktaya inhisar etti: Koordinasyon eksikliği, projelerin gecikmesi ve mevzuattaki aksaklıklar. Uzmanlara göre bu üç husus dikkate alındığı takdirde yatırımlar gecikmeden muntazam bir şekilde tahakkuk edebilecektir.

Ancak bütün bu tenkitlerin yanı sıra plânlı kalkınmanın ilk denemesini teşkil eden birinci altı aylık uygulamadan sonra alınan sonuçlar '. u konuda en karamsar kimselerin dahi yüzünü güldürecek niteliktedir. Haziran ayı sonuna göre türk ekonomisinin durumu, programın genel uygulaması, sektörlerdeki gelişmeler, toplum yapısıyla ilgili meseleler- ve sonuç bölümlerini ihtiva eden 108 sayfalık raporun bilhassa Ekonominin Genel Durumu başlıklı bölümünde verilen, bilgiler, 1963 yılı ilk ayının tahminlerin de üstünde bir başarı devresi olduğu intibaını bırakmaktadır.

Ayinesi iştir kişinin

Yüksek Plânlama Kuruluna sunulan rapora göre 1963 yılı özellikle taran sektöründe hayli başarılı olmuş ve hububat üretiminde geçen yıla nispetle yüzde oranında bir artış görülmüştür. Bu oran hayvani ürünlerde ve bilhassa süt üretiminde yüzde 10 olarak talimin edilmektedir. Ancak bu sektörde bütün sahalar ayni gelişmeyi gösterememiştir. Özellikle sınai bitki ve meyve üretiminde devam yağmurlar ve bazı hastalıklar sebiyle yüzde 10 oranında bir azal: olacağı tahmin edilmektedir.

Sınai üretimde ise bütün saha larda devamlı bir artış görülmek dir. 1963 ün ilk 6 ayında 1962 yılının aynı dönemine nisbetle Petrol ve Pet rol ürünlerinde yüzde .100, çeşitli mir, çelik mamullerinde yüzde 60— çimento üretiminde yüzde 18, Elekt rik üretiminde yüzde 12, Sümerbank tekstil mamullerinde yüzde 6. kâr ve fosforlu gübre sanayiinde ise yi de 11,7 ve yüzde 160 oranlarında tış kaydedilmiştir.

Raporda fiyat meselesine de mas edilerek, 1962 de kullanılmay para stoklarının bu yıl piyasaya Sj miş olması, yatırımlarm artışı, talep seviyesindeki yükselmeler para ve kredi hacmindeki yükseliş bir sonucu olarak 1963 te fiyatları geçen yıla nisbetle biraz daha faş olacağı ileri sürülmektedir! Nitek külçe altın fiyatlarındaki düşme 1962 yılı sonlarından -beri donm bulunmaktadır. Para arzı ise geç yıla göre yüzde 3,4 nispetinde azalma göstermiştir. Ancak has mevsimi sebebiyle tekrar bir canlılık ve bu konuda bir gelişme bekle mektedir. Kredi hacmi geçen yı göre yüzde 6,8 oranında artmış gerek Hazine, çerekse

Yüksek Plânlama Kurulu toplantı halinde

Plânlamada da "Verimli Mahsul"

Bir geniş çapta Merkez Bankası aklarından faydalanmışlardır.

1963 Yılı Programının tatbiki sırada karşılaşılan en büyük sürpridış ticaret sahasındaki gelişmeler etmiştir. Uygulama sırasında ihracat ve gerekse ithalâtın tahminleri aşmış, programdaki zamlarda bir revizyona gidilerek sat limiti 348 milyon dolardan milyon dolara, ithalât limiti ise milyon dolardan 632 milyon doyükseltilmiştir. Pamuk —11 milyon 900 bin dolar—, portakal ve man ta 700 bin dolan —, zeytinyağı -6 on 400 bin dolar— ve petrol ma eri —3 milyon 300 bin dolar— gösteren başlıca ihraç mallârıteşkil etmektedir. Buna karşılık krom-, kuru üzüm, kuru incir, ,yün, mercimek, canlı sığır ve ihracatında geçen yıla nisbetle olsa bir düşüş görülmektedir.,

ihracattaki artışın ise önemli bir Ereğli Demir ve Çelik Fabrinın makine ve donatım ithalâtı ilgili bulunmaktadır. 13 milyon bin dolarlık ham petrol, 4 mil-200 bin dolarlık demir ve çelik 3 milyon 900 bin dolarlık iç ve lâstik, 3 milyon 600 bin dolarlık makinesi, 3 milyon 400 bin lık inşaat aksamı ve parçası, ilyon 400 bin dolarlık motörlü va-3 milyon dolarlık kamyon, 2 mil-500 bin dolarlık kompoze gübre, milyon 400 bin dolarlık traktör kaksam, 1 milyon 500 bin doplâstik ham maddesi, 1 milyon bin dolarlık ham deri, 1 milyon bin dolarlık sentetik elyaf ve milyon liralık ham kauçuk bu yıl edilen ve artış gösteren başlıithal mallarıdır.

Eğitim

Bir dokun bin ah işit..."

ni ders yılının yaklaşması seberiyle son haftalarda adından en bahsedilen Hükümet üyesi, Milli im Bakanı İbrahim Öktem oldu. ilan 3 milyonu bulan öğrencisiyle ğitim imkânından mahrum bulunan okul çağındaki çocuklar bu rak- -- dahil değildir— çözülmesi son derece çetin bir problem teşkil eden Eğitim dâvası. XIX. Yüzyıl Fransızlarından kalma bir sistemle eğitim reaksiyonunu yerine getirmeğe çabaların bir Orta Eğitim meselesi, konan yetersizliği sebebiyle her yıl yılarını binlere lise mezunu genyüzünekapatan üniversiteler Öktemi kara kara düşündürmektedir. Öktem, tükenmiyen bir enerjiyle, bir yandan kısa vadeli sathî tedbirlerle önümüzdeki des yılında hiç bir öğrenciyi okulsuz bırakmamağa çalısırken, öte yandan da radikal handelere girişerek eğitime yeni bir ruh bir düzen, bir sistem getirmeğe çalışmaktadır.

İbrahim Öktem
Sıvalı kollar

Bugünkü eğitim düzeninin kısa bir panoraması çizilecek olursa, teşkilâtın nasıl bir keşmekeş içinde bocaladığı ve bakanlığın karşıkarşıya bulunduğu dev problemler kolayca görülebilir. Bugün, 26 bin 590 ilkokulda 53 bin 843'ü asıl, 2 bin 640'ı eğitmen, 5971'i vekil, 8 bin 79'u da yardımcı olmak Üzere 75 bin 567 öğretmen vazife görmekte ve daha 8 bin 764 öğretmene ihtiyaç bulunmaktadır. Ortaokulların durumu da ilkokullardan pek farklı değildir. 1950'deki 40 bin olan lise ve ortaokul öğrenci sayısı 1963'te 108 bini bulmuş, fakat öğretmen adedinde herhangi bir artış olmamıştır. Yüksek okullar ve üniversiteler de aynı sıkıntılarla şı karşıyadırlar. Her yıl bir Çiğ gibi büyüyen öğrenci adedine karşı aynı bina' ar ve öğretim üyesi kadroları muhafaza edilmiş, bu konuda gösterilen tek faaliyet son derece ağır giriş imtihanları konulmasından ibaret kalmıştır.

İşte Bakanlığı böyle bir keşmekeş içinde devralan Öktem, önce meselelerin derinliğine inmeye çalışarak haftalarca süren bir incelemeye girişti. İlgili genel müdürler ve uzmanlarla istişarelerde bulundu ve gördü ki mesele bir takım yuvarlak lâflar ve palyatif tedbirlerle savuşturulacak kadar basit değildir. Kesin hal çareleri ve radikal hamleler, sistemde reform şarttır.

Çareler ,. Çareler...

Bu noktadan hareket eden Öktem, önce İlk Öğretim meselesi üzerine eğildi. Bu konuda Müsteşar Nuri Kodamanoğlu — Kodamanoğlu kısa bir süre önce Devlet Plânlama Teşkilâtından alınarak eğitim konularındaki ihtisası sebebiyle Mili Eğitim Bakanlığı Müsteşarlığına getirilmiştir — bir İlk Öğretim programı hazırladı. Önümüzdeki 10 yılı kapsayacak olan bu programa göre 7 ile 11 yaşları arasındaki bütün çocuklar ilk öğretim imkânına kavuşabilecek ve tedrisat programlarında yapılacak değişikliklerle öğrenciler köy realiterine uygun suretta yetiştirileceklerdir.

Orta Öğretimde alınan tedbirler de, tıpkı İlk Öğretimde olduğu gibi, daha çok uzun vadeli çalışmalara inhisar etmektedir. Alman tedbirlerle Orta Öğretim sistemi XIX. Yüzyılın köhne burjuva sisteminden kurtarılarak, Batı memleketlerinde olduğu gibi teknik alana kaydırılacak ve bu İşlem yapılırken hiç bir öğrencinin açıkta bırakılmam asına bilhassa dikkat edilecektir. Böylece onbeş yıl içinde, ortaokul ve liselerde öğrenim yapmakta olan öğrencilerin yüzde 65' inin teknik, yüzde 35'inin de genel öğretim yapan okullara kanalize edilmesi mümkün olabilecektir.

Yüksek Öğretimde girişilen hamlelerde ise parola tek bir cümle ile ifade edilmektedir: Kalite düşürülmeden kantitatif gelişmenin sağlanması! ..

Yeni üniversiteler, yeni yetiştirilecek öğretim üyeleri — bu maksatla 1963 yılında dış ülkelere doktora yapmak üzere 500 üniversite mezunu gönderilmiştir ve bu miktar önümüzdeki beş yıl zarfında 3 bini bulacaktır —, öğrencilerin yaşama ve çalışma şartlarının ıslahı, bu tedbirlerin uzun vadeli olanlarını: Üniversite kontenjanlarının arttırılması şebeke temini veya askerlik tecili için yüksek okullara devam eden gedikli öğrencilerin ayıklanması hususları ise palyatif olanlarını teşkil etmektedir. Bu tedbirler sayesinde önü-

müzdeki ders yılı içinde hiç bir lise mezununun açıkta kalmıyacağı sanılmaktadır.

isyan

Final !

(Kapaktaki Hadise)

Bu hafta boyunca Mamaktaki 2 numaralı Sıkı Yönetim Mahkemesinin salonu, gene, avukatlarla sanıkların konuştukları yer oldu. İddia makamı işini 'bitirmişti, Hakimler Heyetinin işinin ilk faslı tamamlanmıştı. Bu bakımdan, avukatlar ve sanıkların savunmalarını Hakimler Heyeti, işinin ikinci ve son faslını yapmak

20—21 Mayıs sanıkları duruşmada

Sonun başlangıcı

üzere can kulağıyla dinledi. Duruşmalar bittiğinde Hakimler, yazalı savunmaları tetkik için bu yaz sıcağında tâ gece yarılarına kadar çalıştılar. Bütün bir millet tarafından duruşmaların bir an önce bitirilmesinin arzulandığı Hakimlerce de biliniyordu ve Hakimler bu yüzden insanüstü gayretle dosyaların üzerine eğiliyorlardı. Çalışma temposu böyle devam ettiği takdirde, savunmaların tamamlanmasıyla hükümlerin tefhimi arasındaki zaman parçası her halde fazla uzun olmayacaktır. Haftanın ortasında sanıklardan ekserisi savunmalarını yapmış bulunuyorlardı. Geriye kalan sanıkların da kısa bir süre içinde söyleyeceklerini söylemeleri beklenmektedir.

İş uzadı mı?

Bugün toplumun çeşitli çevrelerinde "-Çok uzattılar, canım..." diye bir şikâyetin yükseldiği herkes tarafından işitilmektedir. Yassıada Duruşmalarının aylar ve aylar sürdürülmesi neticesi 27 Mayısın gördüğü zarar gözlerin önünde bulunduğundan, toplumdaki bu allerjiyi haklı bulmamak imkânı yoktur. Ancak, hadiseye daha objektif bir gözle bakmak lüzumu da ortadadır.

Bu satırların yazıldığı haftanın ortasında, 20—21 Mayıs gecesinin üzerinden henüz üç ay bile geçmiş değildi. Üç ay, Mamak sanıklarının biri tarafından kullanılan tâbirle, "çöl adaleti" nin yerine getirilmesi için çok uzun bir zamandır. Aşikâr ve inkârı gayrıkabil bir suçun failleri tutulurlar, zevahiri kurtarmak amacıyla kurulmuş uydurma mahkemeler önünde muhakeme edilirler ve bir duvarın önüne dizilip kurşundan geçirilirler". Böylece "kurular" zararsız hale getirilir, ama onların yanında "yaşlar" da yanar. Yakanlar omuz silkerler ve "Ne yapalım, İhtilal Adaleti bu!" derler. Kübada bu yapılmıştır, Suriyede bu yapılmıştır, Irakta bu yapılmıştır.

Türkiye bir hukuk devleti olarak kalmak için 27 Mayıs İhtilalini yapmıştır. Türkiyede bir hukuk devleti nizamının yaşaması için memleketin bütün sağlam kuvvetleri 20—21 Mayıs gecesi çapulcularımın karşısına dikilmiştir ve onları, tıpkı 26—27 Mayıs gecesi Menderesin kuvvetlerini yaptığı gibi, üç saat içinde tarümar etmiştir. Felsefesi bu olan hareketlerde, felsefenin inkâr edilerek "çöl adaleti" yoluna gidilmesini elbette ki beklememek lâzımdır. Nitekim 27 Mayısın galipleri o yola gitmemişlerdir. 20—21 Mayısın galipleri o usulü benimsememişlerdir.

Adaletin kılıcı

Yarın, her iki hadisenin de tarihi ve hikâyesi yazıldığında belki lehte ve aleyhte çok şey söylenecektir. Ama insaf ile söylenemeyecek olan, sanıklara her iki halde de bütün savunma imkânlarının verildiği, hakimlerin müstakil hareket ettikleri, üzerlerinde hiç bir kuvvetin tesir denemesine girişmediği ve adalelin tam tecelli ettirildiğidir. Talat Aydemir ve arkadaşları Sıkı Yönetim Mahkemesi önünde, bir hukuk devletinin şerefini teşkil eden her haktan faydalanmışlar ve aralarından bir çoğu mahkemeye olan güvenini tekrar tekrar söylemekten kendini alamamıştır.

"Uzama" denilen, işte en ziyade bu dikkat ve itinanın neticesidir ve adaletin normal tecellisinin bundan daha kısa bir süre içinde olmasına da imkan mevcut değildir. Bundan sonra da sanıklar haklarını Yargıtayda kullanacaklar ve işin adli safhası orada sona erecektir. İdam cezaları kesinleştiği takdirde meselenin bir de siyasi yönü Mecliste ele alınacaktır ve bu suretle her savunma hakkı kullanılmış, her söz söylenmiş olacaktır.

Hukuk devletinde "hesaplaşma' nın manası budur ve insanca davra nış bundan başka bir şey değildir.

Boyunların önünde kıldan ince bulunduğu Adaletin Kılıcı, ancak bu kılıçtır.

Üniversite

Post kavgası

İstanbul Tıp Fakültesi Çapa Hastatahanesinin bodur ağaçlı bahçesinde dolaşan iki stajyer Tıp Fakültesi öğrencisinden gözlüklü olanı, yanındaki arkadaşına döndü ve:

"- Biliyor musun, biz Tıp Fakültesifitaı belki de en talihsiz devresinin öğrencileriyiz. post kavgasına girişen hocalardan hiç biri ne öğrenciyle ilgileniyor, ne de ilmi faaliyette bulunuyor" dedi-

147 'lerden bazı öğretim üyelerinin tekrar görevlerine dönmesinden bu yana Tıp Fakültesinde durum gerçekten gözlüklü stajiyer öğrencinin söylediği gribidir. Durum, sadece öğrenciler için değil, Tıp Fakültesi hasta hanelerine yatıp Üniversitenin ehil doktorlarından şifa beklemek talihsizliğine düşen hastalar için de aynıdır. Hastalarla ne meşgul olunmakta, ne de doğru dürüst ilmi çalışma yapılmaktadır. Ameliyathaneler bozulmakta, çamaşırhaneler işlemez hale gelmekte, fakat kimse ilgilenme - mekteddar. Tıp Fakültesi hocalarının ilgilendikleri tefe bir konu vardır, o da, artık deşile deşile tedavisi İmkânsız hale gelen kürsü direktörlükleri konusudur. Fakülte, belki tarihinin hiç bir devresinde görülmiyen bir şekilde bir dedikodu kasırgasının içine düşmüştür. Hocaların telefonları, karşı taraftan haber veren, dedikodu yayan veya o günün olaylarını bildirenlerin sesleriyle çınlamaktadır. "İlle klinik direktörü ben olacağını" diyen muhteris zihniyet, İstanbul Tıp Fakültesini feci bir âkibete doğru sürüklediği gibi, hiç bir uzlaştırıcı tedbire de yanaşmamaktadır.

İstanbul Üniversitesi içinde yazışma

Çelebi böyle olur bizde tedris dediğin..

İstanbul Tıp Fakültesinde olayların bu şekilde gelişmesi, yukarda belirtildiği gibi, 147'lerden olan öğretim üyelerinin tekrar fakülteye dönmeleriyle başladı. Bunlar, büyük bir zafer kazanmış gibi, eski hegemonyalarının devamı için ayrıldıkları klinik direktörlüklerini tekrar talep ettiler. Tıp Fakültesi öğretim kadrosunda bulunan herkesin ideali, er veya geç, bir kliniğin direktörü olmaktır.. Klinik direktörlüğü, yeni adıyla kürsü profesörlüğü, fakülte içinde tam bir diktatörlüktür. İstenilen öğrenci asistan olarak alınmakta, istenilen yükseltilmekte, istenilmiyenin ayağına çelme takılmaktadır. Klinik direktörleri, emirlerindeki klinikleri babalarının çiftliği gibi idare etmekte, istedikleri hastayı yatırmakta, istemediklerini yatırmamaktadırlar.

Dünyanın hiç bir üniversite hastahanesinde rastlanmayan diktatörler "147 'ler Olayı" nı yarattıkları gibi ondan sonra da, bugüne kadar sürüp gelen ve Tıp Fakültesini Türkiyenin en huzursuz müessesesi haline getiren olayları yaratmışlardırı

Ya ölüm, ya istiklâl !

147 'ler tekrar Üniversiteye dönünce, vaktiyle kendi yerlerine getirilmiş olan genç profesörler, o zaman için en çıkar yol olan paralel kürsülerin kurulması ve hocalarının da bu kürsülerin başına getirilmesini teklif ettiler. Ancak, zafer kazananların edasıyla Üniversiteye dönen 147'ler, kayıtsız şartsız, galibiyet istiyorlardı. Bu yüzden hiç bir teklif, kabule yanaşmadılar. 147 'leri tutan Rektör Sıddık Sami Onar da bu ihtirasın âleti oldu ve cereyan edecek hadiseleri hiç hesaba katmadan, Fakülteye dönen hocaları Senato marifetiyle eski kliniklerinin başına getirdi.

Ancak genç, profesörler, bu yukarıdan gelen tâyinlere boyun eğmediler, Danıştayda dâva açarak, önce tehir-i icra, sonra da iptal kararı aldılar ve kürsülerinin başında kaldılar. Danıştayın karan 147 'leri yeni çareler aramaya şevketti. Nitekim çok geçmeden de, dekan seçilen Ekrem Şerif Egeli ve akıl hocaları Sulhi Dönmezerin yardımıyla, gençleri kürsülerinden uzaklaştıracak formül bulundu. Formül şuydu: Kürsüler birleştirilecek ve kürsülerin başına yeni tayinler yapılacaktı. Bu suretle, hem kendilerine başkaldıran gençlerin ve hem de onların tarafım tutan eski Dekan Prof. Halit Ziya Konuralpın elinden kürsüleri alınmış olacaktı. Teklifin gerekçesi de, TOrkiyede plânlama devriyle birlikte meşhur olan reoıganizasyondu.

İşler Ekrem Şerif Egeli ve arkadaşlarının isteği gibi .cereyan etti. 3 Mart 1968 'de, Tıp Fakültesi Profesörler Meclisi, kürsülerin birleşmesi kararını aldı. 21 Martta İstanbul Üniversitesi Senatosunun tasdik ettiği karar yürürlüğe girdi. Kürsilerin birleşmesiyle görevinden uzaklaştırılan eski Dekan Halit Ziya Konuralp ise 21 Martta Danıştayda yeni bir dâva açtı.

Bu yeni dâva ile İstanbul İniversitesi Tıp Fakültesinin çalışmasında Danıstayın kararları büyük bir rol oynanmaya başladı. Gençleri uzaklaştırarak isteklerine nail olan Tap Fakültesinin "Klinikçi" diktatörleri, bu defa da "Efendim, muhtar Üniversiteyi Danıştay mı idare ediyor?" teranesini tutturdular. Nitekim Danıştay, 13 Haziran 1963 'de Tıp Fakültesi Profesörler Kurulunun aldığı ve daha sonra Senatonun tasdik ettiği, "kürsüleri birleştirme kararı" için tehir-i icra tedbiri aldı.

İşte bundan sonradır ki, Tıp Fakütlesinde halâ sürüp giden hercümerç başlamış oldu. Dan staydan tehir-i icra kararı alan genç profesörler kliniklerinin başında kaldılar. Fakat Tıp Fakültesi Dekanlığı onları tanımadı ve işleri, kendi tayin ettiği kürsü profesörleriyle yürütmeye devam etti.

Kim kime, dum duma !

Hastahanelerin idaresinde çalışanlar, doktorlar, hemşireler ve diğer memurlar kimden emir alacaklarını şaşırmış durumdadırlar. Bu yüzden Tıp Fakültesinin bütün hastahanelerinde bir başıbozuk düzen hüküm sürmeye başlamıştır. Dekan Ekrem Şerif Egeli yazdığı yazılarla gençlere kürsü profesörü olmadıklarını anlatmaya çalışmaktadır. Gençler ise Danıştaydan aldıkları kararları Dekana göndermek suretiyle cevap vermektedirler. Uzlaştırmak için araya girenler ve her iki taraf arasında şahsi temaslar da olmadı değil. Ancak, Ekrem Şerif Egeli nuh demekte, peygamber dememektdir. Egeliye göre gençler geldikleri yere dönmeli, kendi çevrelerine girmelidirler.

Tıp Fakültesinde dünyanın hiç bir üniversitesinde (rastlanmayan kararlar alındı. Bazı profesör ve doçentlere bol keseden yataklar dağıtıldı. Daha düne kadar "klinik içinde klinik olmaz" diyenler, bir klinik içinde bir yenisinin değil, iki, hatta üç tanesi

Ekrem Şerif Egeli profesörlerle
Post kavgası mı dost kavgası mı?

nin teşekkülüne sebep oldular. Kısacası bugün Tıp Fakültesinde bir reorganizasyon değil tam manasiyle bir dezorganizasyon hakimdir. Bu yüzden milletin dişinden tırnağından arttırıp modern aletler alınması için Fakülteye verdiği binlerce lira heba olup gitmiştir. Meselâ İkinci Cerrahide, sırf bir doçente oda açılmak için sun'i böbrek cihazının yeri değiştirilmek istenilmiş ve cihazın bozulmasına sebep olunmuştur.

Bütün bu acı hakikatlere gözü kapalı olan Dekan Ekrem Şerif Egelinin mücadelesi ise hâlâ kendi kararlarını Danıştayda iptal yoluna giden öğretim üyelerine karşıdır. "Muhtar Üniversite" diyen Hükümet ise olup bitenlere karışmamakta, böylece memleketin en büyük bir ilim müessesesi günden güne yıpranıp gitmektedir.

Bir çözüm yolu

Tıp Fakültesini bu çıkmazdan kurtarmak için en basit çare olarak İstanbulda bir ikinci Tıp Fakültesinin kurulması fikri ileri sürülmektedir. İlgililer Üniversitenin İkinci bir Tıp Fa kültesini kurabilecek ve yaşatabilecek kapasitede olduğunu iddia etmektedirler. Memleketlin doktor ihtiyacı ve her yıl Tıp Fakültesine giremeyip kapıdan dönen öğrenci sayısı gözönüne getirilince, ikine e bir fakültenin zaruret olduğu açıkça ortaya çıkmaktadır. İkinci bir fakülte için gerekli öğretim üyesi, Tıp Fakültesinde fazlasıyla sona emdirmek, hem de memleket hızla artan hekim ihtiyacına cevap vermek mümkün olacaktır. Hükü tin bu gerçekleri gözönünde tuta ve bir takım itirazlara aldırmadan yola gitmesi memleket için hayırlı olacaktır.

Tıp Fakültesini bugün içi bulunduğu durumdan kurtaracak kinci çare de, kürsü profesörlük nin hastahane baştabipliklerini kurtarılmasadır.. Gerçi bütün gürü bu, hastahane baştabipliği demede lan, kliniklere hâkim olma mes sinden çıkmaktadır ama dünya hiç bir Üniversitesinin tıp fakül sinde bu gibi olaylara rastlarım Tıp Fakültelerinde, hastahane idare si ayrı, tedrisat ayrı mütalea mektedir. Bizde de yapılım lâzım gelen bu olmalıdır. Tip Fak tesi Hastahaneleri modern işletme lik esaslarına bağlanmalı ve has hane idaresiyle tedrisat birbirine ayrılmalıdır- Hastahanelerin idari işletme uzmanlarına verilmesi profesörler sadece tedrisatla meş gul olmalıdırlar. Bütün dünya hastahanelerinde tatbik edilmekte olan ileri anlayış İstanbul Tıp Fakültsi nin kurtulması için başlıca çare o çaktır. Zaten bu konuda daha öne den hazırlanmış bir kanun tasar mevcuttur. Bu kanun tasarısı yeti

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Batı-Doğu

Sular durulunca...

Bu haftanın başlarında Moskovada bulunan bir Batılı diplomat, etraflı çevreleyen gazetecilere şöyle didu:

"— Nükleer denemeleri yasakla- anlaşmayı imzaladık ama, geri- çözülmesi gereken bir yığın da sele bıraktık. Bu meselelerin çök- mesi, ne yasak ki, nükleer deneme- in yasaklanmasını kararlaştırmak dar kolay değil. Çünkü bunların ğunda ipin ucu ne Waşhington'un Londranın, ne de Moskovanın e- de. Hangisine el atacak olsanız, or- ra bir sürü uyuşulması güç adam nyor."

Geride bıraktığımız hafta içinde, tali diplomatın bu sözlerinde büyük gerçek payı olduğunu bir kere daha gö anlayanların başında, Sovyet şbakanının Karadeniz kıyılarında- yazlığında huluşan Krutçef—Dean ısk çifti gelmektedir. Nükleer de- meleri yasaklayan anlaşmanın im- lanmasından sonra doğan büyük mserlik havası içinde buluşan iki vlet adamının başlıca almacı, Doğu Batı arasında geriye kalan anlaş- mazlık noktalan üzerinde bir görüş liğine varmak değildi. Her iki dev- adamı da,- bu noktalar üzerinde rüşlerini bir kere daha o'taya ko- rak ne kadar karşılıklı tâvizlere dilmenin mümkün olabileceğini a- tırmak istiyordu. Mesela Krutçefin kadar inatla üzerinde durduğu bir meselesi vardı: Sovyet Baş- kanı, nükleer denemeleri yasak- lan anlaşmadan sonra, Varşova ktı üyeleriyle NATO devletleri a- smda bir saldırmazlık paktı im- lanmasını da arzuluyordu. Krut- çhef teklif ini şimdiye kadar birçok fa ortaya sürmüş, fakat Amerika, kili bir denetlemeye bağlanacak nel bir silahsızlanmaya gidilmeden gibi saldırmazlık paktlarının söz- kalacağını düşündüğü için bu fik- kir fazla benimsemıemişti. Şimdi öyle laşılıyor ki nükleer denemelerin rdurulması konusunda Krutçefin rdiği önemli tavizlere karşılık olt- k Kennedy de bu pakt fikri üzerih- Aatoaya muhalif değildir. Fakat sefer de De Gaulle ile Adenauer vyet teklifinin karsısına dikilmiş tünüyorlar. Avrupanın türü ken-

Dean Rusk
"Aradaki Adam"

Paktı devletleriyle bir saldırmazlık paktı imzalayacak olurlarsa, Doğu Almanya da bu paktın altına imza koyacağına göre, Batılılar şimdiye kadar varlığını kabule bile yanaşmadıkları Doğu Almanyayı fiilen tanımış ve böylece de, Almanyanın ikiye bölünmesini kendiliğinden kabul etmiş olacaklardır.

Bu fikir De Gaulle ile Adenauer'i o kadar korkutmaktadır ki Amerika, nükleer denemeleri durduran anlaşma konusunda bile, Doğu Almanyanın da bu anlaşmayı imzalamasının hiçbir zaman bu devletin Batılılar ta rafından tanınması anlamına gelmeyeceği hususunda açıklama yapmak zorunda kalmıştır. İşte bu bakımdan Krutçef geçtin- hafta Dean Rusk'tan saldırmazlık paktı, konusunda bir cevap istediği saman, Rusk, meseleyi NATO devletlerine danışması gerektiğini söylemekten öteye gidememiştir.

İki taraf arasında anlaşmazlık konusu olmakta devam eden ve hiç şüphesiz Dean Rusk—Krutçef görüşmesinde büyük bir yer kaplayan meselelerin ikincisi de, artık yılan hikâyesine dönen silahsızlanma meselesidir. Nükleer denemeleri durduran anlaşmanın silahsızlanma konusunda ileri bir adım olduğuna şüphe yok. Fakat çekirdekli silahlar bugünkü halleriyle de o kadar yıkıcı ve korku verici ki, yasaklanmayacak bile olsa, bundan sonra yapılacak denemelerin kuvvet dengesinde büyük bir değişiklik yapması zaten beklenilemezdi. Başka bir deyişle, taraflar, imzaladıkları anlaşmayla, öldürücü güçlerini azaltmayı, ya da büsbütün ortadan kaldırmayı değil, olsa olsa, daha çoğaltmamayı kabul etmiş bulunuyorlar.

Ayni laflardaki çatlaklar

Nüklear denemeleri yasaklayan anlaşmadan sonraki dünya durumuna göz atılınca, ortaya yalnız- iki blok arasındaki diğer anlaşmazlıkların değil, bloklar içindeki çatlamalara) da olduğu gibi durduğu, hattâ daha da derinleştiği görülmektedir. Bir kene, Komünist Çin ile Sovyetler Birliği arasındaki uçurum kapanması güç bir şekilde açılmış, görünüşe gö re, aradaki son köprüler de atılmıştır. Fakat komünist blok içindeki münasebetler çok kere dışardan kestirilemeyen yönlerde' geliştiğine göre, bu konuda fazla bir ümide kapılmamak gerekir.

Buna karşılık, De Gaulle Fransaınn başında bulundukça, Batılılar safında beliren ayrılıkların giderilmesi pek beklenemez. Tıpkı Mao gibi De Gaulle de nükleer denemeleri yasaklayan anlaşmaya katılmamıştır ve son gelen haberlere bakılırsa, gene tıpkı Mao gibi De Gaulle de olanca hızda nükleer denemelere hazırlan - mktadır. Gerçi Krutçef, Komünist Çin ve Fransa tarafından yapılacak denemelerini Sovyetler tarafından anlaşmanın bozulması için bir sebep sayılmayacağına dair Amerikaya teminat vermiştir, ve gerçekten de bu denemelerin hiç değilse yakın bir gelecekte kuvvetler dengesinde bir değişiklik yapması beklenemez ama, iki büyük devlet tarafından tanınmamasının nükleer denemeleri yasaklayan anlaşma için önemli bir noksan

ki De Gaulle, yaptığı konuşmalarda, Sovyetler Birliği için ağır bir dil kullanarak yaratılmaya çalışılan bahar havasını da baltalamaktadır. De Gaulle Avrupaya gerçek barışın ancak Fransa bir atom kuvveti olarak ortaya çıktıktan sonra gelebileceğine inanıyor, buna karşılık Amerika da artık De Gaulle iş başından çekilmeden Avrupaya güvenilir bir düzen verilemeyeceğine iyice inanmıştır. Amerikan idarecilerinin bütün ümidi De Gaulle'ün 1965 yılında iş başından çekileceğiydi, fakat De Gaulle o yıl yapılacak seçimlere katılmayı ve bir devre daha iş başında kalmayı tasarlamaktadır.

A.B.D.

Kampanya kızışıyor

Dünyanın hemen her tarafında olduğu gibi Birleşik Amerikada da, vasat bir amerikan vatandaşı, sabah gazetesini: eline aldığında öyle politika ile ilgili sütunlara fazla bir zaman ayırmaz. Biraz spor, biraz mahalli olaylar, biraz da borsa haberleri vasat amerikalının en çok dikkatini çeken konulardır.

Fakat şu sırada durum pek öyle değildir- Amerikan kamu; oyunun, ikibuçuk yıldan fazla bir süredir içinde bulunduğu kayıtsızlıktan sıyrılarak yavaş yavaş iç politika ile yeniden ilgilenmeye başladığı gömülmektedir. Çünkü, şu günlerde, Demokrat ve Cumhuriyetçi Partiler 1964 Başkanlık seçimlerinde gösterecekleri adayları seçmeye hazırlanmaktadırlar. Bu adaylar seçildikten sonra çok ateşli bir seçim kampanyası başlayacak, amerikalılar bu kampanyayı yakından izleyip ona göre oylarmı kullanacaklardır

Kesin bir söz söylemek için vakit henüz erken olmakla beraber, bize kalırsa, önümüzdeki 1964 Başkanlık seçimlerinin amerikan devlet idaresinde büyük bir değişiklik yapması beklenmemelidir; Başkan Kennedy, Demokrat Partinin tek adayı olarak görünmektedir ve daha şimdiden yapılan zemin yoklamalarından amerikatıların çoğunluğunun Kennedy'ye bir dört yıl daha Başkanlık yapmak şansını tanıyacakları anlaşılmaktadır. Demokrat Parti içinde ortaya çıkabilecek tek mesele, babacan Başkan Yardımcısı Johnsonn'un durumudur. Kennedy'nin Güney eyaletlerini nesinden sürükleyen bu Texas'h politikacıya fazla sevgi beslemediği ve Johnsonn'un da günlerinin çoğunu, çirdiği kimsenin gözünden kaçmamaktadır. Kennedy'nin bu seçimlere kendi tabiatına daha uygun bir yardımcı ile katılmak istemesi, amerikan iç politikasıyla uğraşan bazı gözlemciler içki, pek de uzak bir ihtimal değildir. Gene ayni gözlemcilere göre, bu yardımcına California Valisi - Brown olması beklenilebilir.

1964 seçimlerinde Başkanlık koltuğuna yeni bir kimsenin gelmesi beklenilemiyeceğine göre, bu seçimlerin asıl. önemi, ondan bir sonrakinde Demokratların karşısına çıkacak Cumhuriyetçi adayın belirmesini sağlamak olacaktır. 1960 seçimlerinde yenilgiye uğradıktan sonra, Cumhuriyetçi Parti daha hâlâ kendini toparlamış değildir. Bu partinin ileri gelenleri, bugün, liderliği ele alıp partiye yeniden kuvvet ve güven kazandıracak bir adayın peşinde koşmaktadırlar.

Nelson Rockefeller
Evlilerin sevdası...

Favorisiz bir yarış

Bundan bir süre öncesine kadar Cumhuriyetçi Partinin en kuvvetli adayı olarak New York eyaleti valisi meşhur milyoner Rockefeller görünüyordu. Fakat dört yetişkin evlâda sahip olduğu halde karısından boşanarak New York sosyetesinden dul bir kadınla evlenmesi, hiç değilse görünürte aile kavramana çok bağlı olan vasat amerikalıyı Rockefeller'den uzaklaştırmıştır. Ancak bu olayın Rockefeller'in adaylık şansım ne kadar kırdığını kesin olarak söylemek için zaman henüz erkendir.

Bu boşanma olayı bir tarafa bırakılırsa, en kuvvetli aday olarak görünen Rockefeller'in karşısında kuvvetli bir muhafazakâr kanat var. Geçen yıl yapılan eyalet valilikleri seçiminde bu kanada Nixon sahip çıkarmak istemişti, Eisenhower'in başkan yardımcılığını yapan Nixon 1960 seçicilerinde Kennedy'ye yenildikte sonra siyasetten çekileceğini şöylemiş, fakat eyalet valilikleri seçimler rinde yalnız Batı kıyısının değil, bütün Birleşik Amerikanın en önemli eyaletlerinden biri olan California Valiliği için adaylığını koymaktan kendini alamamıştı. Seçilmek için her türlü çareyi mubah gören ve rakiplerini komünizmden faşizme kadar uzanan çizgi üzerindeki her türlü sıfatla damgalamaktan kaçınmayan Nixon, California'da çok kuvvetli olan aşırı sağcı teşekküllerin desteğine rağmen, daha çok aydınların adayı olan Demokrat Brown karşısında ağır bir yenilgiye uğramıştır. Bu .yenilgiden sonra yaptığı basın toplantısında gazetecilere acı tarizlevde -bulunan Nixon, herhalde artık Cumhuriyetçi Parti içinde başkan adayı olarak büyük bir ağırlık taşımamaktadır. Cumhuriyetçi Partinin muhafazakâr sağ kanadını peşinde sürükleyen, şu sırada, ünlü Senatör Goldwater'dir. Uykusunda bile komünistlerin rüyasını gören ve her meseletie aşırı amerikan milliyetçilerinin bayraktarlığım yapan Goldwater, son zemin yoklamalarına bar kıhrsa, pek de şanssız sayılamaz. Goldwater, görünüşe göre, ırk ayrımını savunarak Güneydeki kuvvet dengesini bozmak ve yıllaryılı Demokrat Partiye oy veren Güney eyaletlerinin oyunu toplamak çabası içindedir. Fakat Amerika endüstriyel nüfusun en yoğun olduğu ve ırk aynini ve aşırı amerikan milliyetçiliği gibi taassuplara pabuç bırakmayan Kuzey eyaletleri, Goldwater'in arkasından gidecek gibi görünmemektedirler.

Kuzey eyaletlerinde en çok şansa sahip olan Cumhuriyetçi adaylar, daha bundan bir—iki yıl öncesine kadar ilimleri duyulmamış iki genç adamdır: Romney ve Scranton.. Bunların her ikisi de son eyalet seçimlexi sırasında parlayan kuvvetli bir iş yönetimi bilgisine ve Amerikada politikanın en önemli şartı olan paraya sahip genç insanlardır. Kendileri valilikle yetinip başkanlıkta gözleri olmadığını söylemelerine rağmen, çevrelerinden büyük baskılar gördükleri ve eninde sonunda başkanlık adaylığı yarışma katılacakları anlaşılmaktadır.

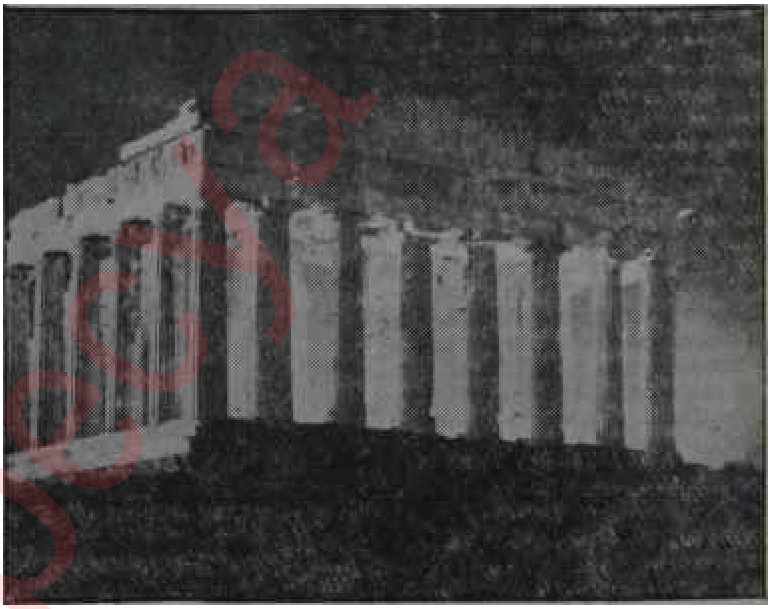
Turist Atinaya neden

Turizmin ekonomik kalkınmamızda oynayacağı önemli rolün daha iyi anlaşılmıya başladığı bugünlerde, komşularımızın bu atandaki çalışmalarına ve ulaştıkları sonuç lara bir göz atmakta fayda vardır. Bunun için de pek uzağa gitmiye lüzum yok. Dost ve komşu Yunanistan turizmde bize örnek olabilecek bir hızlı gelişmenin meyvalarını toplantıya başlamıştır. Bunu, Epidauros ve Atina Festivallerini takibetmek için gittiğimiz — Yunan Dışişleri Bakanlığının pek nâzik daveti üzerine — ve iki hafta kalıp Atmada apaçık gördük.

Bir kere yunanlı dostlarımız "Turist'in kim olduğunu memleketlerine niçin geldiğini, ne istediğini çok iyi anlamışlar. Turist, çoğumuzun sandığı gibi, zengin adam değildir. Zenginler için dünyanın her yerinde, her zaman, her şey vardır. Ama akmıya başlayınca gittiği memleketi kalkındıran turist, gerçek turist ortahalli dünya yurttaşıdır. Yıllık kazancından ayırabildiği belirli Mır parayı yanına alıp ya dinlenmeğe, ya bilmediği, tanımadığı memleketleri gezmeğe, ya okuyup öğrendiği ve merak sardığı şeyleri görmeğe, ya da mesleğiyle yakın ilgisi olan eserleri veya konuları yerinde incelemeğe gelen insan-. Bu insanın gittiği memleketlerde aradığı başlıca üç şey vardı:: kolaylık, rahatlık, ucuzluk...

Kolaylığın içine neler girmez ki.. Turistin yola çıktığı memlekette kendisine gerekli bütün bilgileri verecek — gideceği memleketin — Turizm Bürolarından tutun da, kara, hava ve deniz yolları vasıtalarına, geçeceği gümrüklere, ineceği otele, yemek yiyeceği lokantaya ve buralarda göreceği muameleye kadar her şey... Turist, gideceği memleketin her özelliği hakkında en doğru bilgiyi edinmek, geçeceği gümrüklerde kaçakçı muamelesi görmemek, indiği otellerde hoş tutulmak ister.

Yunanlı komşularımızın her yerde turizm büroları yok belki Ama hava yollarının her şubesini bir küçük turizm bürosu gibi işler hale getirmesini bilmişler. Epidauros Festivalinin hiçbir yerde bulamadığımız programından gene Olimpik havayollarının Ankara bürosundaki prospektüs. ve depliyanlardan faydalanarak haberdar olabildik ve bu sayede son temsile olsun yetişebil"dik. Yunan Havayolları bürosu, biletlerimizin hazır olduğunu evimize kadar bildirmekle kalmadı, İstan - buldan kalkacak uçakta yerimizi ayırttığı gibi, Ankaradan ne zaman, nasıl yetişebileceğimizi bize anlattı. Atinaya varacağımız saati teleksle"bildirerek, oradan bizi, aynı günün akşamı, Epidauaos'a ulaştıracak vasıtanın hazırlanmasını sağladı- Dahası var: biletlerimiz turistik olduğu halde birinci mevkideki boş yerleri bize ikram etmekte tereddüt etmedi. Daha yola çıkarken, bir yabancı için, resmi davetli de olsa, gösterilen bu ilgi, bu özen kimli hoşnudetmez?

Işıklar altında Akropol

Turist cezbeden

Zaten Yunan Havayolları müşteri edinmesini ve tutmasını bilen bir kurumdur. İki yıl önce, gene Atina Festivaline, uçaklarıyla gidip gelmiştik- O gündenberi yılbaşlarında, bayramlarda, tarife ve uçak değişikliklerinde tebrikler ve prospektüsler Ankaradaki evimize kadar daima gönderilmiştir. Gezilerimizin çoğunu kendi uçaklarımızla yaptığımız, hele Ankara — İstanbul arasında mekik dokuduğumuz halde, Havayollarımızdan buna benzer en küçük bir ilgiye nail olamamışızdır. Bunlar belki önemsiz gibi görünen şeylerdir ama, müşteriyi, hele,yabancı müşteriyi duygulandıran ve bağlıyan dikkatlerdir.".

Uçakta dikkatimizi çeken çok önemli bir olay yolculara gümrüksüz, vergisiz satılması âdet olan içki, sigara v.s. eşya için türk parasının da —normal serbest kurdan— öbür memleket paraları gibi ödeme aracı olarak kabuledilmiş ve basılı tarifelere alınmış olması olda. Dış hatlarda çalışan kendi uçaklarımızda kendi, paramızla bir paket amerikan sigarası bile satın alamadıklarını yanayakıla anlatanları hatırlayınca insanın gözlerine inanamıyacağı geliyor. Oysa, gündengüne değeri artan paramıza önce kendimiz itibar? edeceğiz ki başkaları da itibar etsinler .

Bir saat beş dakikada vardığımız Atina havai alanında bavulların ezilip büzülmeden, kilitleri veya kulpları kopmadan gümrüğe getirilmesiyle gümrükten çıkmamız arasında beş dakika geçmedi. Atina gümrüğünde artık yolcuların bavulları açılıp bakılmıyor- Sadece kendilerine deklare edecek bir şeyleri olup olmadığının sorulmasıyla ve alınacak cevaba inanılmakla yetiniliyor. Atinalı gümrükçü biliyor ki Tem-

gelir, orada neden kalır?

muz sıcağında Phalenon'a inen her yolca, memleketin döviz portföyüne birşeyler getiren adamdır ve onu bekletmemek, güvensizlik gösterip daha gümrük kapısında neşesini kaçırmamak lazımdır.

Atina'da öğle güneşinin kızgınlığım, deniz kıyısında şimdi sıra sıra açılan yeni turistik otellerden birinin serin ve gölgeli terasında gçirdikten sonra, güneybatıya doğru, 172 kilometre vaktaki Epidauros yolunu tuttuk. Korinthos, tan öteye, Argos körfezindeki Nauplion'a varıncıya kadar Yunanistanın bu en bereketli topraklarında yol boyu uzanan küçük kafeteryalar ve her dönemeçte beyaz eldivenli elleriyle arabalara yol gösteren güleryüzlü, genç turizm polisleri turist için gerekli kolaylıkların. Atina'dan öteye, bütün turistik ve arkeolojik bölgelere kadar uzandığını açıkça gösteriyor. Nauplion'da, 8500 nüfuslu bu şirin küçük kasabada, Epidauros Festivaline gelenleri barındırmak için tam konforlu —hatta yüzme havuzlu— oteller yapılmış. Gönderildiğimiz otelde yer yoktu, ama resepsiyon, kendi müşterisiymişiz gibi, bütün öteki otellerde bize yer aradı, bulunamayınca da nazının geçtiği bir yerli müşterisini penceresiz bir arka odaya alıp, bize binonun denize karşı, balkonlu odasını vermenin kolayını buldu.

Nauplion'dan Epidauros'a uzanan 20 kilometrelik asfalt, temsil akşamları, 17 bin kişilik bu muhteşem açık hava tiyatrosunu dolduracak seyircileri götürüp getiren bir otokarlar, taksiler ve mel arabalar kervanıyla kaplıdır. Ama yol boyu, ne tepeye tırmanırken, ne de kıyıya dönerim — temsil süresince kendilerine ayrılan otoparklarda bekleyen — o yüzlerce vasıta, en küçük bir karışıklığa, bir tıkanıklığa meydan vermeden, bir ışık nehri gibi, gecenin içinden akıp gidiyor.

Rahatlığa gelince: bunun içinde güvenlik ve temizlik 'taşta gelir Bunlar olmayınca rahata kavuşmak kolay değildir. Yunanistanda turist gece gündüz her yere, eski harabelerden dar sokak aralarındaki tavernalara kadar, girip çıkabilir. Devlet yollarında arabasıyla korkusuz seyahat edebilir. Bölge bölge, adım başında karşılaştığı turizm ve trafik polisi, benzin istasyonları, dinlenme yerleri ve kafeteryalar ona bu güveni vermeğe yetmektedir. Hydrea adasından dönüşte, saatte 86 mil yapan o küçük ekspres vapurlarından birini, uğradığımız Spetsal adasında kaçırmıştık. Akşam üzeri bir başka vapurla Tireye döndüğümüz zaman valizlerimizi, servisin Atina bürosunda bıraktığımız gibi bulduk. Astir'de, Sunion'a kadar uzanan turistik plajların en güzellerinden birinde, denize girerken, gazetelere geçen köpek balığı olayını hatırlıyarak ürkmüştük. Küçük küçük körfezler üzerindeki bütün bu plajların, O olayın ertesi günü, çelik ağlar gerilerek emniyet altına alındığım öğrendik.

Temizlik konusunda da bu plajlar örnek olarak gösterilebilir. Giriş ücretleri 2 lira ile 6 lira arasında değişen bu modern tesisler, sıcaktan bunalan turistlerle beraber onbinlerce Atinalıyı her gün kurağında serinletiyor. Hem de tertemiz yüz kabinede binlerce kişinin soyunup giyinmesini sağlıyarak... Kabinlerin arkasına yerleştirilmiş muazzam bir vestiyer teşkilâtı her müşterinin elbise ve çamaşırlarını branda bezinden yapılmış askılı küçük portatif gardroplar içinde muhafaza ediyor. Böylece paslı çiviler ve budak deliklerinden eser görülmyen pırıl pırıl boyalı, beton bölmeli kabinlerde, çakıl mozaikli tertemiz parke sayesinde ayak yıkamak için teneke leğenlerin etrafa dökülüp saçılarak getirilip götürülmesine lüzum kalmadan, herkes beş dakikada soyunup giyinebiliyor.

Temizlikten yana oteller de her turisti tatmin edecek durumda Beş yılda sayısı dörtyüzü bulan Atina otelleri renk renk mermerleri, fayansları, keten çarşaflı yatakları ve çoğu soğuk hava veren modern tesisatıyla turizm dâvasının en önemli meselesini halletmişler.

Rahatlık konusunda döviz korları, para bozdurma ve turistin aradığı, alışık olduğu şeyleri bulabilmesi gibi meseleleri de komşularımız mükemmel halletmişler. Atina Bankalarından köşebaşındaki tütüncü dükkânlarına kadar her yerde, her saat dolar bozdurabilirsiniz- Doların değeri de her yerde 30 drahmiden ne bir santim aşağı.

Lûtfi AY

ne de bir santim yukarıdır. Turist sadece kaldığı otelin lokantasında, barında değil, bakkal dükkânlarında da dünyanın bütün içkilerini peynirlerini tütüncü dükkânlarında da -amerikan sigarasından Havana purosuna ve İngiliz tütününe kadar nikotinin bütün çeşitlerini bulabiliyor.

Geriye ucuzluk kalıyor. İndiğimiz yepyeni ve birinci sınıf turistik — banyolu, asansörlü, telefonlu, "air conditton'lu, restoranlı, barlı ve roof 'lu— otelde sabah kahvaltısı ve öğle yemeği dahil, iki kişilik oda ücretinin 12 dolardan, yani 120 liradan İbaret olduğunu ve Atina mağazalarındaki çeşitli ithal mallarının bizdeki yerlilerinden pahalı olmadığım söylersem, bu konuda da Yunanlı dostlarımızın tutumlarını belirtmiş olacağı mı sanıyorum. Bedelsiz ithale ve dışarıda kazanılmış büyük servetlere dayanan bir serbest piyasa rekabeti, Atinaya dünyanın en zengin piyasalarından biri olmak fırsatını vermiştir.

Bütün bunlara komşularımızın Batı dünyasının hayranlığını öteden beri çekmekte olan ata yadigârı antik eserleri, tarihi yerleri ve harabeleri, eski açıkhava tiyatrolarını ve müzelerini değerlendirmekte titizlikle çalıştıklarını, bir Epidauros temsiline 17 bin seyirci, Atina içindeki Her bu yıl Margot Fontainele bale toplu rodus Atticus odeonunda verilen ve luğunu, von Kanayanla Viyana Filar olan — Atina Festivalinin her temsiline 4 — 5 bin kişi bulmakta güçlük çekmediklerini, "Ses ve Işık" formülü içinde Akropolis harabelerini gece serinliğinde daha câzip bir ziyaret yeri haline getirmeyi bildikleri ni eklersem, turistin Atinaya neden geldliğini ve orada neden kaldığım yeteri kadar anlatmış olacağım.

Komşularımızın beş, altı yıl gibi kısa bir zaman içinde gerçekleştirdikleri ve şimdiden yılda 100 milyon dolar, döviz sağladığını söyledikleri bu turizm hamlesi bize cesaret vermeli dir. Ama, bu işin şuurlu, plânlı, sabırlı çalışmalara, yerinde kullanılacak uçalışmalara yerinde kullanılacak uzun vadeli yatırım kredilerine ve çok ciddi bir turizm teşkilâtlanmasına bağlı olduğunu da hiç akıldan çıkarmıyarak...

TÜLİ'den Haberler

Geçen haftanın en enteresan toplantısı, "Gün Işığı" -sonradan değiştirilen adıyla "Ortadaki Adam" filmini çevirmek üzere İstanbula gelen tanınmış sinema artistleri Melina Mercouri, Maximllian Shell ve Peter Ustinov şerefine Hiltonda verilen kokteyl oldu.

Çok kalabalık olan kokteylde bütün tanınmış kimseler vardı. Hilton salonları belki uzun zamandır bu kadar şık kadın misafiri bir arada görmemiştir. Hakikaten hanımlarımız birbirleriyle adeta yarışırcasına şık ve güzeldiler. Büfe çok zengin Ve tatmin edici, içkiler ise tahminlerin hilafına zayıf ve çeşitsizdi.

Misafirler arasında Vali, Emniyet Müdürü Haydar Özkın, Anadolu Ajansa İstanbul bürosundan Selçuk Emre ve bu yıl seçilen Fransa güzeline çok benziyen- zarif ve güzel eşi, eski Vali Refik Tulganın kayınvaldesi, ipekçilerden Lemi İpekçi ve maviler içinde pek güzel duran eşi Kısmet İpekçi, Lale Filmin sahiple

Tekzip

AKİS Mecmuası,
Yazı İşleri Müdürlüğü
Rüzgârlı Sokak 15/1,
Ankara

Mecmuanızın 13 Temmuz 1963 tarihli nüshasında FEN sütununda Ankara Radyosu hakkında bir yazı neşredilmiştir.

Marconi'a Wireless Telegraph Co. Ltd. Şirketinin mes'ul bir mümessili olarak yazınızdaki bazı hususlara şiddetle itiraz etmem gerekiyor. Yazınızda verilen malûmatın hakikate uymaması ve yanlış fikir verir mahiyette olması dolayısile okuyucularınıza, Türk Basın Yayın makamlarına ve Şirketimize haksızlık etmiş bulunuyorsunuz.

İlk yanlış ifade "Yılan Hikâyesi" başlıklı kısmın 3. paragrafındadır. 4 ve 5 Temmuz 1963 tarihlerinde yapılan 24 saatlik deneme yayını her yüksek güçlü radyo vericisinde yapılan, vericinin 24 saat devamlı yayın yapmaya muktedir olduğunu ispata yarayan mutad denetmelerdendir. Şirketimiz tarafından tesis edilen radyo vericisi 4 Nisan 1961 tarihinde gayet teferruatlı olan ve tam bir dikkatle yapılan geçici kabul muayenelerinden sonra işletmeye açılmıştır. Son günlerde yapılan 24 saatlik, deneme yayını ise kat'i kabul muayenelerinden olup, bu vericinin Etimesgut Verici İstasyonuna yani bağlandığını ifade etmeniz hakikate aykırıdır.

Daha aşağıda, "Havaya Giden Sterlinler" başlığı altında, ihalenin Marconi's Wireless Telegraph Co. Ltd. Şirketine rakipsiz olarak verildiğini, ve ihaleye bizden gayri bir firma katılmadığını belirtiyorsunuz. İhaleye bizden başka firma katılmadığı hususu yanlıştır. Bununla beraber şunu da belirtmeliyim ki kontratın imzalanmasından önce gayet çetin ve teferruatlı müzakereler yapılmış ve ancak Basın Yayın ve Turizm Bakanlığınca öne sürülen gerek teknik gerekse ticarî müşkül talepleri yerine getirmeyi kabul ettikten sonra mukavele imzalanmıştır. İfaden izdeki mukavelenin rakipsiz olarak Şirketimize verildiği hususundaki imalar tamamile temelsiz ve hakikate aykırıdır.

Yeni stüdyoların 2 ay evvel teslim olunduğu hususunda da hataya düşmüş bulunuyorsunuz. Hakikatte, 15 Mart 1963 tarihinde yeni stüdyolardan muntazam olarak yayın yapılmaya başlanmış ve iki hafta sonra da yani 30 Mart günü, Radyo Evinde resmen açılış merasimi yapılmıştır. Bu merasimden önce tarafımdan stüdyoların resmen açılısını bildiren Türkçe bir basın haberi yayınlanmış ve bu basın haberinin bir sureti de mecmuanıza gönderilmiştir.

Radyo linkin henüz çalıştırılmadığını ifade ediyorsunuz. Bu da yanlıştır. Radyo link Radyo Evini Etimesgut Verici İstasyonuna bağlayan normal toprak hattına yedek olarak yapılmıştır. Filhakika, radyo link düzgün bir şekilde çalıştığı ispat edilmek üzere kullanılmış, fakat toprak

"Ortadaki Adam" da Melina Mercouri ve Maximillian Shell
XX. Asır Gözdeleri

hattı lâyıkıyla çalıştığı için radyo linkin kullanılmasına ihtiyaç hasıl olmamıştır.

İstinatlarınızın en yanlışı, en hatak ve haksız olanı da Etimesğut'daki iki uzun dalga vericisinin eş olarak çalıştırılmadığı ve ancak ayrı ayrı çalıştırılabildikleridir. Biri 1938 de tesis edilmiş olan ve diğeri için de halen kati kabul muayeneleri yapılmakta olan iki verici aslında 12 Ekim 1962 tarihinden beri paralel olarak çalışmaktadır. İki vericinin paralel çalışmasına mani olduğu sizce bilinen ve 'burada açıklamağa imkân olmayan bazı teknik sebepler' diye belirttiğiniz- sebeplerin neler olduğunu öğrenmek isterdik.

Yukarıdaki açıklamamızın mecmuanızda neşredilerek yazınızın sebebiyet verebileceği yanlış anlayışların giderilmesini temin edeceğini hususunda inancımızı bildirir, saygılarımızı sunarız.

A. A. MİLLER
Kontrat Mes'ul Mühendisi
Marconi's Wireless Telegraph Co. Ltd.
A N K A R A

rinden Sabahattin Filmer, Amerikan Başkonsolosu Ben Hill Brown, Amerikan Haberler Bürosu Müdürü Mir. Soot ve yeni Basın Müdürü Mr. Miller, yenli artistlerimizden Çolpan İlhan ve Sadri Alışık. Engin Cezzar ve Gülriz Sürurİ, Şirin Devrim ve Tunç Yalman vardılar- Partiye annesi Rezzan Yalmanla birlikte gelmiş olan Tunç Yalman , Maximillian Shell'e Hamlet'i oynaması içte tek" lifte bulunuyordu.

Sıcakların arttığı son günlerde imkânı olanlar için Ankara Golf Klüp en çok aranılan yerlerden biri oldu. Geçen hafta klüp üylerinden birinin büyük bir daveti vardı. Uzun, çok uzun bir masa hazırlanmıştı- Ama sanki önde seyredilecek atraksiyon vesaire varmış gibi, herkes masanın bir tarafına oturtulmuştu. Karşı karşıya oturan yoktu. Umumiyetle buradaki bütün davetlerde böyle bir tertip yapılıyor.

Gecenin en neşeli zatı, her zaman, ki gibi, Galip Kardamdı. Kardam masadan masaya sesleniyor, espriler yapıyordu- Nezih Rona ayrı bir masada, Bülent Garan ve başka iki arkadaşıyla beraberdi. Hanımları İstanbula gönderince, yaz bekârları, lokalleri teftiş eder gibi, her gece bir yerdeler. Rüveyde Sinanoğlu, oğlu Profesör Oktay Sinanoğlu ve genç kızlarıyla birlikte gelen, dosttan bir karı - koca ile beraberdiler. Eski hariciyecilerden Şefkati İstinyeli, dostları amerikalı iş adamı Mr. Stavinsky ile Macar Prensesi Esterhazi ve iki üç türk dostu ile beraber bir masadaydılar. Önlerine büyük bir Türkiye haritası açmışlar, herhalde turistik tetkiklerde bulunuyorlardı.

•

Bem/beyaz saçlarına rağmen gençliğini ve zindeliğini muhafaza eden Selçuk Akbulut, akşamları Yenişehir pastahanelermde ve Bulvarda bazan yalnız, bazan ahbapları ile beraber görülüyor. Dostlarının, seneleridir eşi ve çocuklarıyla, hattâ sonraları torunuyla beraber ideal bir aile babası olarak görmeye alıştıkları Akbulutu, temenni edilir ki, dostları yeniden ailesiyle birlikte görsünler.

1 Kitap okudum

Adı : Dördüncü Kurşun
Yazarı : Aydoğan Önal
Türü : Polisiye roman
Kitap : 144 Sayfa 300 kuruş
Baskı:Suhulet Matbaası İstanbul 963
Kona : "Dördüncü Kurşun", polisiye bir roman. Simdi Hürriyet gazetesinin yazı işleri müdürlerinden olan Aydoğan Önal, polis muhabiri olarak takip ettiği bir cinayeti, Yeşilköy cinayetini, içine biraz daha hayal, biraz daha macera katarak roman haline getirmiş. Olaylar hemen hap İstanbulda bildiğimiz yerlerde geçiyor. Aydoğan Önal romana öylesine kendini kaptırmışki, olay kahramanlarından pek çoğunun- adını bile ufak tefek değişikliklerle romanda bırakmış. Bir takım gazeteciler ve polisler, adlarında yapılmış ufak çapta değişikliklere rağmen hemen tanınıyor.

Yazar, romanım bir film senaryosunu andıran canlı bir hava içinde ortaya koymuş:' Polis muhabirliğinden gelme kısa ve kesin cümleler, kestirme tarifler, sert hükümler. "Dördüncü Kurşun", kendi alanında başarılı, merak hislerini sonuna kadar ayakta tutan, canlı, dinamik bir eser.

Romanda anlatılan ana kanaviça şu: Bir gazetenin polis 'muhabiri, bir cinayet haberi alır, ertesi gün yıllık izne çıkacağı halde, haberin peşine düşer, öldürülen. İstanbulun büyük zenginlerinden biridir. Bir akşam, sinema dönüşü üç kurşunla vurulur. Dört çocuğuna 200 milyon lira miras kalır. Çapkınca bir dul olan zenginin katili bulununcaya kadar, polis muhabiri bu eve bir hayli gider gelir, bu arada da cinayetin çözülmesinde, hayli yardımcı olur. Derken, dördüncü bi- kurşunla kalbinden vurulur. Ama bu kursun aşk kurşunudur: Muhabir, maktulün kızma âşık olmuştur. Kız da ona âşık olur. Roman tıpkı muhtavasız amerikan filmlerindeki gibi "Leppy, end" ile son bulur.
Sonuç : Aydogan Önal, başarılı bir polis muhabiri olarak ün yapmıştır. Başarılı, bir gazetecidir. Kendisinden önce aynı yolu deneyen ve başarıya ulaşan Ümit Deniz, İlhan Engin gibi eski polis muhabirlerinin ardından yazdığı ilk polisiye romanı, vakti bol olup da canı hafif şeylerle vakit geçirmek isteyenlere tavsiye edilebilir bir kitap.

İlhami SOYSAL

AKİSÇİLER SİZİN İÇİN GÖRDÜLER, DİNLEDİLER, SEÇTİLER

Kitaplar

Karakter Bilgisi : Anıl Yayınevî yayınlarından olan "Karakter Bilgisi"' Guy-Palanade'ındır, Afif Ergunalp tarafından türkçeye çevrilmiştir. Kitabın başında Abraham Lincoln'ün bir sözü var : "Karakter ağaç ise, şan ve şöhret o ağacın gölgesi gibidir. Biz daima gölgeyi düşünürüz. Oysaki hakikat, ağacın kendisidir" diyor Lincoln.

Önsözünü Hilmi Ziya Ülkenin yas dığı "Karakter Bilgisi" adlı kitap, denilebilir ki, Lincoln'ün bu sözünü doğrulamak için hazırlanmıştır. Gazetelerde karakter üzerine yazılan makalelerin bile ne derece ilgiyle okunduğu düşünülürse, Anıl Yayınevinin emeğinin boşa gitmemiş olduğu anlaşılır. 118 sayfalık kitapta karakter Üzerine kâfi derecede bilgi veriliyor: Bu konuda azçok birşeyler bilenler için, sıcaklara rağmen rahatlıkla okunabilecek, faydalanılabilecek bir eser.

Mezarlarında Yasayanlar t Gazeteci Necmi Onur. röportajlarından bir kısmını bu ad altnda yayımladı. 1963 yılında basılan kitabın kapağını Sade Yalçın yapmış. Tatlı bir kapak. Kitabın adına uygun.

Necmi Onur. Milliyet gazetesi muhabirlerindendir ve her fırsatta memleketin çeşitli bölgelerini dolaşmış, ilgiyle takip edilen röportajlar yazmıştır. Abdi İpekçi kitaba yazdığı güzel önsözünde şöyle demektedir: "Milliyet'te ne zaman takibi güç, meşakkatli bir iş çıksa, karşımızdaki ilk gönül'u Necmi Onur'dur. Hele olay Güneydoğu illerimizde geçiyorsa artık aklımıza Necmi Onur'dan başkası gelmez. Necmi Onur, pek as' muhabire nasip olacak şekilde dağlara tırmanmış, mağaralara girmiş, karlar, buzlar arasında kalmış, afyon kaçakcıları arasına sokulmuş, kapalı hudutları aşmış, türlü kılıklara girmiş, çeşitli maceralara atılmıştır.

Necmi Onurun bütün kitapçılarda bulunan bu eserini hemen herkes büyük bir rahatlıkla, ama içi burkularak okuyacaktır. Çünkü "Mezarlarında Yaşayanlar", memleketimizin bazı bölgelerinin, kötü hayat şartları içinde çırpman halkından başkası değildir. Mesellâ Onur, röportajlarından birine şu adı vermiş: "Hiç de güzel bulmazsın gezsen. Anadoluyu". Hele kürtçe bir ağıt tespit etmiş ki, pek dokunaklı: Ağıt, Mustafa Kemal için, Doğu İllerimizde söylenmiş, şöyle diyor: "Kemalo, Ketmalo! — Bi Hisno bi Cemalo. — Kemalo Çay şino. —Çaro ha dişdino— Gavura di tirsino, —Kemal teyri rese,— Muharba vi hoşe. —Vahde Kemal sağ bu, Gava Kemal miri,,— Nane gerim firi, — Lo lo Kemalo..."

Türkçesi şu: "Kemal. Kemal! —Hüsn ve Cemalli Kemal.— Mavi gözlü Kemal. —Çarıkları bağlayınca,— Düşmanları korkutuyor. —Kara kartal Kemal'in, —Muharebesi hoştur. —Kemal sağ iken,— Arpa ekmeği yasaktı. —Kemal ölünce,— Buğday ekmeği de uçtu. —Hey hey Kemal."

Necmi Onurun bu güzel, bu değeril eserini herkese salık veririz.

Tiyatro

Yaz temsilleri :
İstanbul Şehir Tiyatrosunun bu yaz Rumelühisarında oynatmak için repertuvârına aldığı oyunların ikincisi olan "Hamlet" 10 Ağustos Cumartesi gecesinden İtibaren temsile başlan mıştır, Shakespeare'in ünlü eserinin başrolünü, misafir sanatçı olarak, Devlet Tiyatrosundan Kerim Afşar canlandırmaktadır.

Muhsin Ertuğrulun elli küsur yıllık sanat hayatında sahneye koyduğu "Hamlet" lerin ombirincisi olan bu seneki yeni "Hamlet" prodüksiyonunda diğer önemli rollerden Kraliçe'yi Şirin Devrim, Kral'ı Agâh Hün, Ofelya'yı Ayla Algan, Polonius'u İbrahim Delideniz, Laertes'i Mücap Ofluoğlu ve Mezarcı'yı Turhan Göker canlandırmaktadırlar. "Hamlet" in kostümlerini İstanbulun tanınmış terzillerinden Nevzat Kasman hazırlamış tır.

Ayşe Abla ve Eğitim

Hatıralarınızı söyle bir eşeliyecek olursanız, kulaklarınızda tatlı bir nağmenin çınladığını duyarsınız:

Koşun, koşun radyo başına!
Her cumartesi günü
Geçiyor işbaşına
Radyo Çocuk Kulübü.

Ardından, aşağı - yukarı yirmibeş yıldır değil yalnız Ankarada, bütün Türkiyede büyük küçük herkesin hafızasına yerleşmiş bir isim gelecektir: Ayşe Abla!

İmtihanların başladığı, okulların açılmasının yaklaştığı şu günlerde muhak kak ki hemen her evin en çok ilgilendiği konu çocuk, okul ve eğitim problemidir. Bu bakımdan, «Koşun, koşun radyo başına» diye başlıyan o güzel çocuk şarkısının ve Ayşe Abla adının hatırlanmamasına imkân yoktur. Gerçekten de, o zamanki radyo çocuk saatleri en az bir okul kadar öğretici, eğitici ve eğlendiriciydi. Çünkü, o programları hazırlıyan Ayşe Abla -Neriman Hızır-, çocuklara faydalı olabilmek için durmadan okur, sabahlara kadar çalışırda.

Bundan yıllarca önce, Türkiyede ilk defa olarak bir «çocuk yuvası» -Ankarada şimdiki Olgunlar sokağının başında tek katlı bir evde. açan ve yıllarca bıkmadan çalışan Neriman Hızır, bugün Türkiyenin en büyük özel ilkokullarından birine, «Ayşe Abla llkokulu»na, sahiptir ve hâlâ bütün gücüyle, geleceğin kültürlü insanlarının hamurunu yoğurmakla meşguldür. Ayşe Abla, hafta içinde kendisiyle konuşan bir AKİS muhabirine eğitim konusundaki fikirlerini açıkladı.

İlk öğretimin en iyi hazırlanmış esaslara göre uygulanmakta olduğunu söyliyen Hızır, tatbikattaki bazı aksaklıkları, halen mevcut bazı imkânsızlıklara atfetmektedir. Bu imkânsızlıklar, hemen bütün İlk okullarda ikili, hattâ üçlü tedrisat yapılması, sınıfların çok kalabalık olması yüzünden öğretmenlerin her öğrenciyi lâyıkıyla tanıyamaması, öğrenciyi bir devrede iki defa bile sözlüye kaldıramaması vesairedir. Buna mukabil ilkokul öğretmenleri çoğunlukla öğretmen yetiştiren okullardan geldikleri için, orta ve yüksek okullardakilere nazaran çocuk psikolojisini daha iyi bilmekte, dolayısıyla öğretmede başarı nisbetleri daha yüksek olmaktadır. Bu fikir kısmen, Gazi Eğitim Enstitüsü mezunu ortaokul öğretmenleri için de muteberdir. Liseye gelince, bu okullarda sadece yüksek tahsilli oldukları İçin öğretmenlik yetkisini alanlar, kendi branşlarında çok büyük birer kıymet olabilmelerine rağmen, çocuk ruhiyatından habersiz bulunmaktadırlar. Bu da, öğretmenle öğrenci arasında, kapatılamıyan bir boşluk doğurmaktadır.

Ayşe Abla, ilkokuldaki çocuklara ailenin ders hususunda yardımını, ancak bu yardım, çocuğa çalışma usul ve itiyadını öğretmekten ibaret olduğu takdirde kabul etmektedir. Değilse, her akşam çocukla birlikte masanın başına oturup beraber çalışmayı asla iyi görmemektedir. Zira ilkokulda iken ancak anne veya babası ile birlikte çalışabilen bir çocuk, ortaokula geçtiği zaman -ebeveynin bazan vakti olmadığı, bazan da bilgisi yetmediği için artık bu desteği bulamamağa başlamakta ve kendi kendine bir şey başaramıyan, şahsiyeti zayıf bir çocuk olmaktadır, İşte okullardaki randıman düşüklüklerinin sebeplerinden biri de budur.

Bilhassa okula başlamadan evvel çocuğa okuma - yazma öğretilmesinin şiddetle aleyhinde olan Neriman Hızır, böyle çocukların derse daha ilk günlerden alâkasızlık duymaya başladıklarını ve Üstün bir zekâları dahi olsa, bunun heder olup gittiğini söylemektedir.

İlkokullarda her sınıfta ayrı bir öğretmenle ders görmek de çocuklar için bir nevi bayat ve insan tanıma sı-

Ayşe Abla çocuklara masal anlatıyor

navı yerine geçtiği gibi, öğretmenlere de böylece, her seneki tecrübelerinden ertesi sene istifade edip daha olumlu çalışma imkânı sağlanmış olmaktadır.

Küçük yaştaki çocukların anne ve-

Ayşe Ablanın çocukları yuvada

"Koşun koşun radyo başına...."

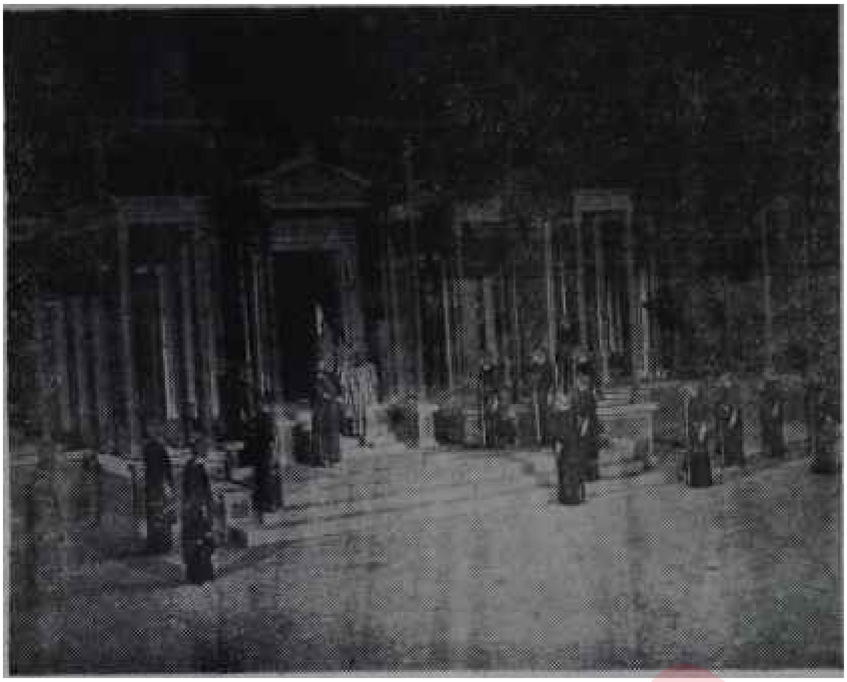
ya babalarına sordukları kritik, karşılanması güç soruların nasıl cevaplandırılması gerektiği hususunda da Ayşe Ablanın fikri şudur: En doğru, fakat en kısa, söylemek.. Zamanla çocuk, aldığı muhtelif cevapları birbiriyle bağlıyacak ve her şeyi gerektiği zaman öğrenecektir. Meselâ «Ben nereden geldim?» diyen çocuğa, «Hani kediler, köpekler yavruluyorlar ya..» gibi ıkına sıkına cevaplar verip, onun merakını büsbütün kamçılamak veya onu şaşırtmaktansa, «Çocuklar annelerinden gelirler, yavrum» deyip, rinde olur.

Çocuk daima öğrenmek ister. İyi veya kötü, her şeyi!... Onun bu insiyakından istifade edip ona, kaabil olduğu kadar iyi, doğru ve lüzumlu şeyleri öğretmek de anne ve babalara, öğretmenlere ve basına düşer. Bizde de artık çocuklara ait neşriyatyüzümüzü güldürecek kadar arttı. Bazı çok itinalı yazılmış ve basılmış, kâğıdı ve resimleri çok iyi kitaplar, biraz pahalı olmakla beraber, çok satılmaktadır. Tom Miks, Ten Ten, Red Kit vesaire gibi; kitaplara çocuklar daha fazla düşkünseler de, bırakalım okusunlar.... Çocuk bir kere okuma zevkini alıp okumaya başladı mı, artık doymaz, ne bulursa okur, ve zamanla iyiyi kötüden ayırdetmesini, kötüleri okumamayı, öğrenir. Çocuğa iyi kitap seçmede rehber olalım, fakat «Sunu okuma, bunu okuma» diye yasaklar koymıyalım. İnsanlar menedilen şeylere karşı daha haristirler.

Çocukların «balon masallar» denilen resimli romanlara düşkünlükleri »azarı dikkati çekmiş, bunun üzerine Amerikada kitapçılar, faydalı kitapları da bu tarzda basmıya başlamışlardır. Bizde de çocuklar bu tarzı tercih etmeye başladılar. Belki bu onlara daha kolay geliyor, belki muhayyilelerine yardım ediyor. Şu hal de bundan niye istifade etmemeli?

Bin dersleri konusuna gelince... Safsata ve yobazca fikirlere yer vermemek sartiyle, dinler tarihi seklinde bütün, dinleri anlatan, ibret alınacak hadiseleri hikâye eden din kitapları muhakkak ki istifadeli ve lüzumludur.

Orta öğretimde kız ve erkek çocukların karışık şekilde okuması konusunda da Neriman Hızırın fikri şudur: Kız ve erkek çocuklar karışık okumalıdırlar. Böylece beş sene yanyana, dirsek dirseğe okuyan çocukların aklına cinsiyet mefhumunu sokup, onları ayırmak hem lüzumsuz, hem mânasız bir şeydir. Ayrıca kendini gösterme ve beğenilme arzusunun başladığı bu yağlarda gerek derslerde birbirlerine karşı mahcup olmama kaygusu ve gerekse daha derli toplu ve intizamlı görünme arzusu, çocuğu itişip kakışmadan, küfürden, arsızlıktan uzak, aranılan evsafta bir öğrenci yapacak, hayatta da insanları yalnız cinsiyetleriyle düşünmekten alıkoyacaktır. Artık ateşle barut hikâyesi bugünün terbiyecileri için eski ve yersiz bir endişeden başka birşey değildir. İnsanları yalnız erkek ve kadın diye cinsiyetleriyle mütalea eden, hadiseleri muhakkak seks açısından inceleyen iptidai zihniyetin kökü belki de böylece kazın-

Tarihi Epidauros
Milletler eserleriyle yaşar

Atina

Epidauros Festivali

Çağımızın en üstün yönü, şüphesiz bir hız çağı olmasıdır. Bu hızın, herkes gibi, tiyatrocular için de faydalı tarafları var. Birgün, Avrupanın herhangi bir köşesinde, bir tiyatro temsiline yetişmek istediniz mi, program iyi hazırlannuş, uçak tarifeleri de size ihanet etmemişse, sabah yola çıkar, akşama temsili görür, isterseniz ertesi gün de evinize dönebilirsiniz.

AKİS'in tiyatro yazarı için de öyle oldu. Epidauros Festivali için, oldukça geç bildirilen bir davete icabet etmek gerektiğinde ve, ortada bu Festivalin programı olmadığı için ertesi gün son temsilin verileceği anlaşıldığında, sabahleyin ilk uçakla İstanbula, oradan öğle vakti kalkan bir başka uçakla Atmaya, oradan da otomobille 172 kilometre uzakta, Korinthog kanalının güneybatısındaki Epidauros'a tırmanmak gerekti. Ama bu son temsile rahat rahat yetişildi. O kadar rahat ki, iki uçak yolculuğu arasında, İstanbulda, iki saate yakın dinlenmek, Atinaya — saat farkından dolayı — havalandıktan beş dakika sonra inmek, öğle yemeğini Vulağmeni kıyısında yepyeni bir turistik otelin plâjına bakan bir terasta yemek — hattâ kısa bir siyaset yapmak— ikibuçuk saatlik bir otomobil 'yolculuğundan sonra Nauplion'da kalınacak otelıe yerleşmek, orada bir duş aldıktan sonra gene otomobille 29 kilometre ötedeki Epidauros açık hava tiyatrosuna, temsilden yarım saat önce, ulaşmak kaabil oldu.

Antik çağan en güzel tiyatrosu

Epidauros tiyatrosu, aynı adı taşıyan ve tıp tanrısı Asklepios'un yurdu olan eski Argos şehrinin yanıbaşındadır- Ünlü Asklepios tapınağı ile, İsadan önce IV. yüzyıldan itibaren gitgide daha büyük bir ün kapanan eski Epidauros'a hastalar, her yıl, hacca gider gibi binlerle gelirler, hallerine vakitlerine göre tapınağa çeşitli sunular bırakırlar, hastalıklarının geçeceğine inanarak da dönerlermiş. Bugün bile Asklepios tapınağını binlerce yerli yabancı "turist ziyarete geliyormuş. Bu sayede büyük bir gelişme gösteren eski Epidauros yalnız bir kutsal tedavi merkezi olarak kalmamış, tiyatro ve atletizm yarışmalarıyla da eski Yunanda ün salmış, bir kültür merkezi halini almakta da gecikmemle.

Şimdi kalıntıları restore edilerek antik dramların oynandığı Epidauros tiyatrosunun plânını, ikibinüçyüz —14-17 bin kişilik— açıkhava tiyatrosu eski Yunandan kalan en iyi korunmuş, aynı zamanda en güzel, en ahenkli anıtlardan biri ve yuvarlak orkestra yeri olan tek tiyatrodur. Bilindiği gibi ilk antik tiyatroların özelliklerinden biri buydu ve, başlangıçta, oyun bu yuvarlağın içinde oynanıyordu. Epidauros tiyatrosu taştan yapılmıştır, seyircilerin oturduğu konkav amfi 56 basamaklıdır ve yatay bir geçit kuşağıyla iki bölüme ayrılmıştır. Ön bölümdeki sıraların arka bölümdeki sıralardan on santim, kısa oluşu, buralara minderler konularak oturulduğunu tahmin ettirmektedir. Üst bölümdeki taş sılaların da dik bir şekilde yatık oluşu, Polykletos'un elde ettiği o hârikulâde akustiğin sırlarından biri sayılıyor. Gerçekten de Orkestra yuvarlağında sanatçıların nefes alışları bile en tepedeki 55. sıradan rahatça duyulmaktadır...

On yıllık çaba..

1954 de, o zaman Yunan Devlet Tiyatrosunun genel müdürü olan Dimitri Rondiris — geçen yıl Piraikon tiyatrosuyla Ankara ve İstanbul seyircilerine unutulmaz temsiller sunmuş olan büyük tiyatro adamı — antik Yunan dramını canlandırmanın onu eski kaynağına, eski açıkhava tiyatrolarına götürmekle mümkün olacağını ilk ortaya atanlardan biri olmuştur. Rondiris bu alanda ilk denemeyi Epidauros'ta 1954 yazında, Euripides'in "Hippolytos" uyla vermiş, bu denemenin kazandığı başarı, ertesi yıl, Epidauros Festivalinin kurulmasını sağlamıştır.

Önümüzdeki mevsim onuncu yılını kutlamıya hazırlanan bu Festivali, Yunan Devlet Tiyatrosu, şimdi en kudretli, en tecrübeli rejisör ve komedyenleriyle yürütmekte, her yıl antik repertuvarın yeni yeni eserlerini sahneye çıkarmaktadır. Amaç, en kısa zamanda, bütün antik trajedi ve komedi şairlerinin oyunlarını bir bir ele alıp sahneye koymak, oynanmamış oyun bırakmamaktır. Şimdiye kadar ünlü trajedyen ve rejisör Aîexis Minotis yedi, yakından tanıdığımız Takis Muzenidis de beş antik dramı burada, yepyeni mizansenlerle, sahneye koymuşlardır. Atinadaki merkezinden bu kadar uzakta, yorucu bir kış mevsiminden sonra, yaz aylarının en kavurucu alçaklarında, yeni oyunlar çıkarmak için rejisörregrafları, sanatçıları, korosu ve leri, dekoratörleri müzisyenleri, koregrafları, sanatçıları, korosu ve teknisyenleriyle Epidauros'a göç eden Yunan Devlet Tiyatrosunun antik dram alanındaki çalışmalarına hayranlık durmamak mümkün değil.

Dağbaşında 17 bin seyirci

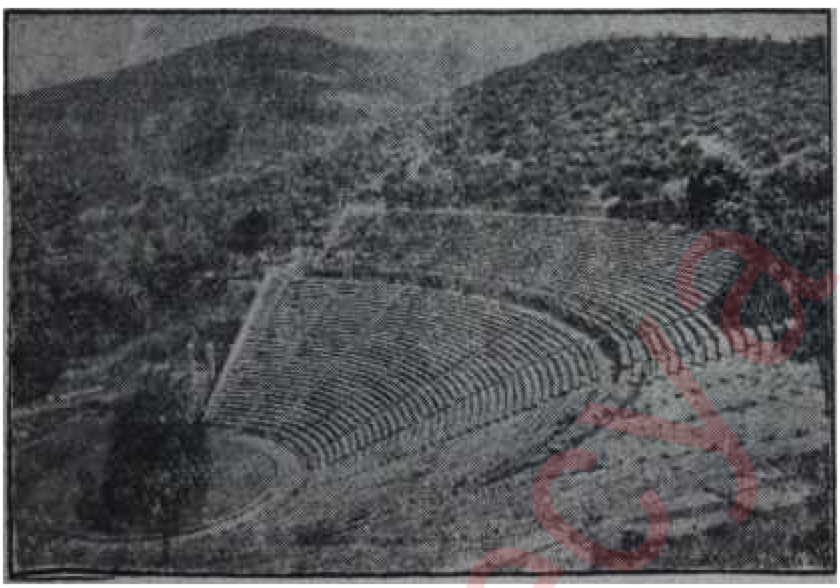
Yetiştiğimiz ve gördüğümüz son temsil akşamı Epidauros'ta 17 bin seyirci vardı. Bu, ertesi gün, Atina gazetelerinin verdikleri resmî istatistik rakamıdır. Epidauros'a gitmemiş, olayı görmemiş okuyucu şimdi haklı olarak soracaktır: Dağbaşına onyedi bin seyirci nasıl toplanır, oraya nasıl gelir, nasıl gider?

Evet, görmeyince kolay inanılır şey değil, ama görünce insanoğlunun, çalışarak neler, yapabileceğini, ortaya iyi bir şey çıkarınca da nasıl bütün memleketin, hattâ dünyanın dikkatini kendine çekebileceğini anlamak güç olmuyor. Bir kere Epidauros'a gelen seyirci yalnız yerli seyirci değil. Bu onyedibin kişinin en azından yarısı turist, ya Yunanistanı gezip görmeğe gelmişken Epidauros temsillerini de kaçırmamak isteyen yabancılar, ya da Yunanistana belki de sırf bu temsilleri görmeğe gelmiş olanlar. Öbür yarısı ise Yunanistanın dört bucağından gelmiş tiyatro âşıkları. Komşularımla tiyatroyu gerçekten seviyorlar, Kilometrelerce yol aşıp, masraf edip, rahatlarından, uykularından fedakârlığa katlanıp Epidauros'a gelecek kadar, atalarının ikibinüçyüz küsur yıl önce kurdukları bu muhteşem amfileri boş bırakmıyacak kadar... Yunanistanda bu, her zaman böyle olmuş, tiyatro toplumun başlıca gıdası olarak kalmıştır.

Nasıl gelir, nasıl giderler ?

Ama onyedibin kişi evinden, otelinden kalkıp oraya nasıl gelir, sonra nasıl gider? İşte şimdi meselenin en can alacak — ve ibretle incelenecek — yönüne geçmiş olacağız. Antik Yunan tiyatrosunu eski açıkhavalarda canlandırmanın turizm bakımından ne büyük önem taşıdığını kavramakta gecikmiyen Yunan Turizm Ofisi, Epidauros'a gelecek seyirciler için kolaylıkların türlüsünü yaratmış. Bir kere temsiller yalnız cumartesi ve pazar günleri veriliyor. Böylece yerli halk da, hafta tatilinden faydalanarak, uzak yerlerden bile temsillere gelebiliyor. Bilet fiyatları her kese ye elverişli: 30 lira ile 4 Ura arasında değişiyor. Yunan Turing Klübü ve bellibaşlı seyahat acentaları, Epidauros'a gitmek isteyenlere bütün imkânları sağlamışlar: Atinadan hareket eden ve gene oraya dönen pulmann otokarlar seyircileri, günübirliğine, 30—40 liraya götürüp getiriyorlar. Bu gezi karayoluyla olabildiği gibi, feribotla deniz- yolundan da yapılabiliyor. Tercih seyircinin zevkine bırakılmıştır... Cumartesi ve pazar günlerini içine alan hafta tatili ser» visleri de var. O zaman seyirci Nauplion'da bir gece kalıyor, civardaki bütün turistik, arkeolojik bölgeleri gezip görmek, denize girmek, dinlenmek ve iki temsili birden görmek fırsatını da buluyor. Bu servisler için otokar fiyatları sadece 60—70 liradır. Nauplion'da, yerli halkın evlerinde, 10—15 liraya temiz pansiyon odaları bulmak kabil olduğu gibi, her keseye elverişli, tam konforlu, tam dokuz tane de otel var... İstenirse Epidauros'taki turizm pavyonlarında veya küçük misafirhanelerde kalmak da mümkün. Ayrıca Atina ile Nauplion arasında her gün işleyen bir otoray ve 8—10 otobüs seferi de var.

Açıkhava tiyatrosunun yan (başındaki trafik teşkilâtı, otokarlara, özel acabalara ayrılan numaralı park yerleri, tiyatroya girişte ve çıkışta, sonra bütün yollboyu sağlanan düzen gıpta edilecek bir mükemmellikte. Onyedibin kişi ve yüzlerce araba, onbeş dakika içinde, çıt çıkmadan da ğılıyor, yollardan bir insan ve araba seli kıyıya doğru âdeta kendi liftinden akıyor.

Epidauros'ta, "Alkestis"
11 bin seyircisi var

Sahnedeki Oyun

Epidauros Festivali bu yaz 16 Haziranda başladı, 14 Temmuzda bitti. Bu süre içinde üç yeni oyun sahneye konuldu, geçen mevsim çıkarılmış bir oyun tekrarlandı ve ancak sekiz temsil verildi. Yeniden sahneye konulan oyunlar Aiskhylos'un "Zincire vurulmuş Prometihtus"u ile Artstophanes'in "Eşek Arıları" " ve Euripides'in "Alkestis" Mir. Tekrarlanan da gene Euripides'in "Hekabe" si. Bu sekiz temsili, ortalama 120 bin kişi seyretmiştir.

Biz bunlardan kapanış akşamı ikinci temsili verilen "Alkestis"i görebildik. Takis Muzenidis'in oldukça realist bir görüşle sahneye koyduğu bu trajedi, Euripidesi'in, sonu hiç de trajik olmıyan, hattâ bu yüzden "satirik dram" sayılan, bir oyunudur.

Muzenidis, konunun verdiği imkânları günümüzün tiyatro anlayışıyla kullanmaktan, gerek Kralın — yerine ölmeğe razı olmıyan — ihtiyar ana—babasıyla tartışmalarında, gerek Heraklesin çok popüler kişiliğinde seyirciyi güldürecek unsurlar bulmaktan çekinmemiş. İyi de etmiş, ama Klonis'in sütunlarla yüklü ve şatafatlı saray dekoru bir açıkhava sahnesinde, hele eskilerin tabiattan başka dekora yer vermedikleri Epidauros sahnesinde, bir hayli yadırganıyor. Buna karşılık, Menelaos Pallandios'un tatlı müziğiyle İhtiyarlar Korusuna Muzenidis'in kazandırdığı âhenk'i ve tesirli ifade seyirciyi doyuruyor; Bellibaşlı rollerden Apollonda Vassilis Canakis, Pheres'te Lykurgos Kallerghis, oyuna adını veren kahramanda da güzel Anna Synodinou, Yunan Milli Sahnesinin kalburbilmiyen yabancı seyircilere de, anüstü sanatçüarı olduklarını, dillerini latmakta güçlük çekmiyorlar.

S i N E M A

Filmcilik

İlk Liste

Her yılın ancak Eylül ayı başlarında açıklanmasına alışılmış olan yeni mevsimin yabancı filmleri listesinin ilki, gelenek dışı olarak, geride bıraktığımız haftanın son günü Türkiyenin en büyük gazetesinde yayınlandı. Listenin gelenek dışına çıkısı yalnızca Ağustos ayı içinde yayınlanması değildi. Ayrıca, getirici şirket yine ilk olarak seyircisine listesindeki bütün filmleri "tam ve eksiksiz" olarak göstermeyi "taahhüt" ediyordu.

liste sahibi getirtici şirket, bu alanda daha yenidir ve getirticiliğe başlıyalı aşağı yukarı üç mevsim olmuştur. Başlangıç yıllarında perakendecilik yapan büyük getirticilerin almayıp da üste dışı bıraktıkları filmlerle küçük Avrupa ve İngiltere ürünü filmleri devrişen "Konak", giderek "Özen Film" in elinde tuttuğu Üniversal—International ile anlaşmış ve iki yıldır bu A. B. D. şirketinin geçmiş yıllardan kalma—dolayısıyla ucuz—filmleriyle yeni filmlerini Üstelemiştir. 1963—64 listesi bu yüzden karma bir liste hüviyetindedir ve meselâ Elia Kazan'ın 1957 ürünü "Baby Doll—Taş Bebeğm"i ile Millard Kaufmann'ın 1962 ürünü "Convicts 4—Dört Mahkûm" u listede yanyana yer almıştır. Ondokuzluk listede çoğunluk Üniversal—International'ın geri kalanlardan bir kaçı Warner Bros'un ve Rank dağıtanı İngiliz filmleridir.

Nihayet "Spartacus"

Türk seyircisi iki usta sinema sanatçısını, senaryocu Dalton Trumbo ile rejisör Stanley Kubrick'i, ilk defa "Spartacus—Spartaküs" de tanıyacaklardır. "Life" in fotoğrafçılığından sinemaya yirmiyedi yaşında geçen ve ilk filmi The Killing — Gangsterler Tuzağı" ile hemen ilgiyi üzerine çeken genç Kubrick"in "Spartacus", "Pâths of Glory—Zafer Yolları" ndan sonra çevirdiği üçüncü filmidir. Birinci ve ikinci filmleri olan "Gansterler Tuzağı" ve "Zafer Yolları", Türkiye sansürü tarafından — birincisi seyirciyi soygunculuğa teşvik ettiği, ikincisi ise savaş aleyhtarı bulunduğundan —gösterilmesi yasaklanmıştır.

"Spartacus" ün ikinci önemli adanı, Dalton Trumbo adını taşıyor. Geçen mevsim oyuncu Kirk Douglas ve rejisör David Miller'den gördüğümüz "Lonely Are the Brave—Yalnız ve Cesur"un işiniibilir senaryocusu, geçmiş yılların hikâyesini anlatan "Spartacus" da büyük bir rahatlıkla günümüzün çağdaş sorunlarını ele almasını ve hikayeye o gözle bakmasını bilmiştir.

Howard Fast'ın ayni adlı romanından alman ve prodüktörlüğünü de oyuncu Kirk Douglas'ın yaptığı "Spartacus" tarihteki ilk köle isyanını hikâye etmektedir ve hayli kalabalık bir oyuncu kadrosuna sahiptir. Süper—Technirama 70 üzerine çekilen—bizde gösterilecek olan sinemaskop kopyasıdır — "Spartacus" de Kirk Douglas'tan başka Laurence Oliver—Marcua Crassus—, Charles Laughton—Gracchus—, Peter Ustinov—Batiatus—, John Gavin—Julius Caesar—, Tony Curtis —Antoninus — ve Jean Simmons, Herbert Lom, Nina Pooh ve John Ireland de oynamaktadırlar. "Spartacus", herşeyden önce alışılmış spectacle'lerden değildir ve benzeri italyan filmleri, ya da Cecil B. De Mille âyarı bir film bekleyenleri büyük bir rahatlıkla hayal kırıklığına uğratabilir.

... ve ötekiler

Listenin "Spartacus" dan sonra en ilgi çekici filmleri, Kazan'ın gecikmiş "Baby Doll—Taş Bebeğim"i, yine Douglas Sirk'in gecikmiş Erich Maria Remarque uyarlaması "A Time To Love And A Time To Die—Ölmeyen Aşk" ı ve Orson Weiles'in "Touoh of Evli—Gölgedeki Adam'ıdır.

Kazan'ın filmografisinde son yaptıklarıyla kıyaslandığında bayağı önemsenen bir film niteliğindeki "Baby Doll—Taş Bebeğim" in konusu Güneydeki iki çiftçi aile arasında geçmekte ve baş rollerinde Carrol Baker, Karl Malden ve Eli Wallach oynamaktadırlar.

Fransız Yeni Dalga rejisörlerinin kalem bileyip yetiştikleri dergi olan "Cahier du Cinema" nın rejisör olarak göklere çıkardığı A. B. D. li Douglas Sirk'in ünlü romancı Erich Maria Remarque'dan sinemaya aktardığı aynı adı taşıyan "A Time To Love And A Tüne To Die—Ölmeyen Aşk" gerçi Remarque'in romanları arasında zayıf sayılmaktadır ama. Sirk, elindeki oyunculardan gereğince yararlanmasını bilmiş ve ortaya, ahım şahım olmamakla birlikte, rahat seyredilir bir film koymuştur. "A Time To Love And A Time Die—Ölmeyen Aşk" — "Sevmek ve Ölmek Zamanı" ya da "Ana Baba Günleri" diye adlandırmak varken şu "Ölmeyen Aşk" a bakın siz! — roman olarak Remargue'in yazarlık hayatı boyunca sürdüregeldiği ayni havayı bütünlemektedir. Remargue yine savaşa karşıdır, yine insanların birbirlerini sevmelerinden . yanadır, yine bir savaş çerçevesi içinde savaşın acılarından, kötülüklerinden söz etmektedir. Fransız Yeni Dalga rejisör ve tenkitçilerinin başarılı rejisör diye pek tuttukları Douglas Sirk, çok tabii olarak Remarque'in söylemek istedikleri, ya da ortaya attığı problemiyle ilgili değildir. Sirki ilgilendren, cephe dönüşü gelen askerin yeni aşkı ile eskisi arasındaki boca" laması ve bir de öğretmeni rolünde yazarın, Erich Maria Remarque'm bizzat oyuncu olarak filmde rol al" maşıdır.

Orson Wellesten sonra

Türkçe adıyla "Gölgedeki Adam" olan Welles'ln "Touch of Evil" i listenin önemli filmlerinden biridir ama, Welles tutkunlarını, yine hayal kırıklığına uğratacak bir film olmaktan öteye gidemiyecektir. Senaryosunu yazıp, rejisörlüğünü ve oyunculuğunu yaptığı bu A. B. D. ürünü Welles filminde "sinemanın dâhi çocuğu", eskileriyle kıyaslandığında gerileme belirtileri göstermektedir. A» ma yine buna karşılık, filmini sağlam bir sinema mimarisi, kof hikâyesini çeşitli inişler ve çıkışlarla seyircisine rahat rahat seyrettirmektedir.

Listede ayrıca Peter Ustinov'un 1962 ürünü "Billy Budd—Genç Korsanlar"ı, Stanley Donen"in "The Grass is Green—Yeşillikler Üstünde"si, J. Lee Thomson'un 1958 ürünü "Ice Cold in Alex—Çölde Öldürücü Soğuklar" ı, David Miller'in "Back Street—Arka Sokak" ı ve Robert Mulligan'ın "The Great Impostor—Büyük Sahtekâr"ı da yer almaktadır.

TELEVİZYON

Kuruluşlar

Sonu Gelmeyen tartışmalar

Türkiyede. televizyona ihtiyaç var nudır, yok mudur? Televizyon bir lüks müdür, değil midir? Bugüne kadar bu konuda çeşitli tartışmalar yapıldı, fakat soruların cevabı bir türlü verilemedi. Tartışmalar, çok zaman da işin şahsi meseleler üzerinle toplanmasına sebep oldu. Televizyona taraftar olanların, yabancı şirketlerle gizli anlaşma yaptıkları için bu proje üzerinde ısrarla durdukları hususu bile ileri sürülecek kadar iş uzatıldı. Halbuki aslında, Türkiyeye televizyon gelsin diyenler de, gelmesini istemeyenler de ortaya elle tutulur bir sebep atamamaktadırlar.

Bugün dünyanın bir çok memleketinde televizyon vardır. Ama bu, Türkiyeye televizyon getirilmesi için yeter bir sebep midir? Elbette ki değil. Bugün, Türkiye de dahil olmak üzere, birçok memleket, çok gelişmiş ülkelerdeki makinelerden faydalanmaktadır. Bunların arasında çamaşır makinesinden jet uçağı makinesine kadar çeşitli cihaz mevcuttur. 0 halde günlük hayatımızda diğer makineler gibi televizyona da yer vermek gerekli midir, değil midir?.

Herhalde hiç kimse, bu soruya "Evet, gereklidir" şeklinde cevap vermeye mecbur edilemez. Ama ortada, cevap verilmesi gereken bir soru vardır: Türkiyeye televizyon getirilmeli midir, yoksa getirilmemeli midir?

Bu sorunun cevabını kim, ne zaman ve nasıl verecektir? Bu konuda tek yetkili merciin, radyolarımızın yönetimini ve sorumluluğunu üstünde taşıyan Turizm ve Tanıtma Bakanlığı olduğu açıktır. Ancak bu Bakanlığın, soruya ne zaman ve nasıl bir kesin cevap vereceği bir türlü belli değildir. Belki bunun için de daha bir Kürt beklemek gerekecektir. Çünkü Tanıtma ve Turizm Bakanlığı, bu son derece önemli konuya ne yazık ki hiç önem vermemektedir. Buna sadece "araştırma" denilmektedir. Gerçi birçok devlet dairelerinde veya yarı resmî kuruluşlarda araştırma müdürlükleri vardır ama, bu müdürlüklerde ya araştırmanın nasıl yapıldığı bilinmez, ya da araştırma sonucu ortaya çıkan gerçek, yüksek kademedekilerin hoşuna gitmediği, günlük politikaya uymadığı için kaale alınmaz.

Bir televizyon vericisinin kumanda odası
Darısı başımıza

Halbuki dünyanın her yerindeki kuruluşlar yeni bir adım atmadan önce muhakkak; araştırmaya önem verirler ve atacakları adımı, araştırmadan elde ettikleri sonuca göre ayarlalar. Bu şekilde yapılan bir çalışma da hem hataları azaltır, hem de uzun bir süre etkileyici rol oynayacak işlerin yapılmasını sağlar.

Metod eksikliği

Bizim radyoculuğumuzun ve televizyon için yaptığımla çalışmaların olumlu bir hale gelememesinin sebeplerinden biri de araştırmaya gereken önemi vermememizdir. Türkiyeye televizyonun kurulması veya kurulmaması konusunda ileri sürülecek sebepler nasıl ortaya çıkarılır? Bu konuda nasıl bir araştırma yapmaya gitmelidir? İşte, üzerinde önemle durulması gereken konu budur. Herşeyden önce, böyle bir araştırma yapabilecek seviyede ve televizyonun çeşitli bölümlerinden anlayan elemanlara ihtiyaç vardır. Bizde bugün, gayet tabiî ki, televizyondan anlıyan eleman son derece azdır. Bu da dışardan almamız gereken yardımın önemini bir kere daha ortaya çıkarmaktadır. Bugün, televizyonun Türkiyedeki imkânlarını araştırmak için bize dışarıdan yardımcı olabilecek çeşitli özel şirketler ve milletlerarası kuruluşlar vardır. Yalnız, bunları Türkiyeye davet edip "Hadin, bizim için araştırma yapın" demek yetmez. Herşeyden önce, Türkiyeye televizyon getirmek isteyen Bakanlığımı an veya diğer devlet dairelerinin bu konuda ne istediklerini açık seçik bilmeleri gerekir. Bunun için de önce küçük bir araştırma yapmamız, televizyonun memleketimizdeki imkânları hakkında kesin bir fikir edinmemiş ve ancak ondan sonra dışardan yardım isteme yoluna gitmemiz faydalı olacaktır."

Türkiyede televizyonla ilgili olarak yapacağımla araştırma sonucunda cevabını bulamıyacağımız çeşitli sorularla karşılaşacağımız muhakkaktır. Bu sorular ve edinebildiğimiz kadar fikirle dışardaki kuruluşlara yapacağımız müracaat hem onların Türkiyede yapacağı araştırmaya ışık tutacak, hem de inisyatif tamamen yabancı bir kuruluşa bırakılmamış olacaktır.

Şimdi, şöyle bir soru akla gelmektedir: Türkiyede televizyonla ilgili olarak ne gibi bir araştırma yapılabilir?

Şurası bir gerçektir ki, televizyonun halk üstünde bıraktığı sosyal bir etki vardır. Bunu öğrenmek, mahsurlar hakkında fikir sahibi olmak için üniversitelerimizdeki haberler me konusunda çalışmalar yapan fikir adamlarından faydalanmak şarttır. Zaten bugüne kadar hu konuda veya bununla ilgili konularda üni-

versitelerimizde çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmaları yapanlar arasında Türkiye Radyolarından hiç bir ilgi görmemiş olanların sayısı da bir hayli yüksektir. Bu gibi kimselerden kurulu bir komitenin gerek radyomuzun bugün türk dinleyicisi üstünde bıraktığı etki, gerekse televizyonun Türkiyenin sosyal hayatında oynıyacağı rol haklandık geniş bir araştırma yapması kadar olumlu bir davranış olamaz.

Dikkat edilecek hususlar

Televizyonun yalnız sosyal hayattaki rolünü bilmek de elbette ki kâfi değildir. Yapılması gereken ikinci ve önemli bir araştırma da teknik sahada olmalıdır. Televizyon kurulukken, teknik bakımdan, gözönünde tutulması gereken çeşitli faktörler vardır. Bunlardan biri, memleketin coğrafi durumu; diğeriyse, bir telaylayon şebekesi kuruluşken gözetilmesi gereken noktalardır. Bugün kendi başımıza yapabileceğimiz teknik araştırma için ilgili dadrelemizde yeterli elemanlar mevcuttur. Fakat bu, dışardan yardam alınmamasını gerektirmez. Bilakis, bu konuda tecrübe sahibi memleketlerin bilgilerinden, görgülerinden ve elemanlarından istifade etmek şarttır. Bu elemanlar bize yalnız tecrübelerini ve görgülerini değil, aynı zamanda kendileri televizyon kurarken yaptıkları hatalardan aldıkları dersleri de getireceklerdir. Eğer biz bu derslerden istifade etmesini bilirsek, milyonlara çıkacağını sandığımız televizyonu çok daha az masrafla kurmamız mümkün olacaktır.

Yapılması gereken araştırmanın üçüncü ve şimdilik en az önem taşıyan bölümü, programcılıktır. Türkiyedeki programcılık imkânlarının şimdiden bilinmesi, ilerde karşılaşılacak güçlüklerin kendiliğinden Ortadan kalkmasını sağlıyacaktır. Eğer böyle bir araştırmanın nasıl yapılacağı radyolarımız tarafından da akıl edilmiş olsaydı, programcılık bakımından en önemli radyomuzun bu son yıllar içinde bu kadar kısır kalması da önlenmiş olurdu.

KADIN - MODA

Dekorasyon

Ucuz bir yatak odası

Yatak odası, evin en dağınık odasıdır. Çünkü hem çok kullanıldığı, hem de oturma odası kadar göz önünde bulunmadığı için ekseri çok ihmal edilir. Yatak odasının şık bir hale getirilmesi için, herşeyden önce onun bir ambar olmadığının düşünülmesi gerekir. Oturma odasında bir kenara yatak yorgan yığılamıyacağı gibi, yatak odasında da, gardrobun üstüne veya bir köşede bir sandığın üstüne fazla yatak ve yorganları yığmak hatadır.

Bir evin şık ve derlitoplu olması için ilk önce bir yüklük temin edilir. Küçük, dar evlerde koridorların üstüne, iki kapı arasına, şık yerli dolaplar yaptırmak çok ucuza mal olur ve döküntüyü veya yük eşyasını ortadan kaldırır. Fazla eşyayı yatak odasından çıkardıktan sonra bir somye, dikdörtgen şeklinde bir küçük masa, üstü düz bir eski zaman sandığı, bir sandalye ve birkaç metre kumaşla sık bir yatak odası mey dana getirmek mümkündür. Saniyenin arkasına destek olarak "fer forje" den bir arkalık yaptırmak mümkündür. Bu demir arkalığın iki kenarından uzayan parçalar gece masası vazifesi görür ve gece lâmbalarını taşır. Küçük, âdi bir masa, kumaşla giydirilerek, şık bir tuvalet masası haline getirilir. Kenarı ferforjeli bir ayna da duvara takılınca tuvalet masası tamamlanmış olur. Herhangi bir küçük masanın altına iki çubuk yardımıyla bir küçük çekme göz ilâve etmek ve tuvalet malzemesini bu göze koymak da iyi bir fikirdir. Gözün içi bölmeli olursa tuvalet malzemesi birbirine karışmaz, muntazam durur. Tuvalet masasının kenarlarına çepçevre geçirilecek olan, kenarları farbalalı torba tam ortadan açık olmalıdır ki göz açılabilsin.

Eşyaların değerlendirilmesi

Üstü düz eski zaman sandığı odada hem bir süs, hem bir sandık, hem de bir oturma yeri vazifesi görecektir. Sandığın üzerine aynı ebatta, perdelere veya yatak örtüsüne uygun kumaştan, düğmeli ve fitilli sertçe bir yastık yaptırmak ve bunu somyenin ayak ucuna koymak lâzımdır. Böylece bunun üstüne oturmak, aynı zamanda bunu bir sandık olarak kullanmak mümkün olur. Ancak, sandık çok büyük olmamalı ve meselâ boyu somyeninkini geçmemelidir ki güzel dursun.

Yatak odalarında açık renkli kretonlar çok şık durur. Çiçekli kreton, yatak odası için modern desenlilere tercih edilmelidir. Perde çiçekli ise, yatak örtüsü ve tuvalet masasının torbası çiçeklinin içindeki hakim renkten, düz olarak seçilmeli veya uydurulmalıdır. Fakat bu takdirde yatağın üstüne çiçekli kumaştan yapılmış bir veya iki yastık atmak ve tuvalet masasının farbalalarını da çiçekliden yapmak mümkündür. Örtü çiçekli ise, perdeler düz olabilir ve çiçekli farbala ile kornişler örtülür. Yatak odasında düz naylon tül perde de çok güzel durur. Bu takdirde tül perdenin altına beyaz stor koymak, pratik olduğu için, yeniden moda haline gelmiştir. Tül perde zengin ve farbalalı olursa daha gık durur.

Odada yerli dolap olması en çok tercih edilenidir. Eğer yoksa, bir duvar boyunca, uzun bir dört taraflı dolap çerçevesi yaptırmak ve bunun arkasını, kumaşla kaplanmış duvara dayamak, ön tarafını da gene süslü bir kumaşla örtmek gerekir. Yalnız, elbiselerin tozlanmaması için, çok giyilemeyenlerin plâstik torbalar içinde bu dolaplara konulması isabetli olur. Odadaki sandalye ile şifonyer — ki şarttır — aynı renge boyanmalıdır. Lake hissi veren siyah veya krem renkli yağlıboyalar şifonyer ve görünen tahta kısımlar için tercih edilmektedir. Yatağın arka kısmı için ferforje yerine yağlı boya tahta seçmek de mümkündür. Şişelerden yapılmış abajurlar, çizgili kumaş, iç açıcı renkler yatak odasında hoş durmaktadır.

Moda

"Askeri görünüş modası"

Dior Modaevinin 1963—64 kış modası için ortaya attığı yeni görünüş, daha geniş ve daha kare bir şekilde kesilen omuz hatları ve birçok manto ve ceketlerde göze çarpan çift sıra düğmelerle tam bir "asker görünüşü" nü temsil ettiğinden, "Askerî görünüş modası" deyimiyle adlandırılmıştır.

İkinci Dünya Savaşından sonra moda tarihinde büyük bir devrim yaparak etekleri ayak bileklerine kadar uzatan Dior, aynı zamanda omuzları "yatka" Harla beslenen omuzluklardan kurtarmıştı. Gerçekten kadınlar, uzun bir süre omuzlarına ağırlık veren bu yastıkları boşuboşuna taşımışlardı. Maksat, omuzları genişleterek beli ince göstermekti. Dior, İkinci Dünya Savaşından sonra giriştiği moda ihtilâlinde, etekleri uzatırken, omuzları da bir makas darbesiyle tabii haline getirmiş ve devrin meşhur "Yeni Görünüş — New Look" modasını yaratmıştı. Dior'a göre, kadının en çirkin yeri, dizkapaklarının hemen üstü idi ve moda ne kadar kısa olursa olsun, dizden üstü görülmemeliydi. New Look modasından sonra etekler gene kısaldı ve hatta çoğu zaman diz kapakları da göründü, fakat kadınlar bir daha omuzlarına yastık takmayı düşünmediler.

Şimdi gene Dior Modaevi, omuzları hafifçe besleyerek, mahkûm ettiği bu modayı canlandırmaya çalışmaktadır. Bakalım, kadınlar ne diyecekler?

Bu mevsim eteklerin nispeten uzayacağı söylenmekle beraber, Dior onları olduğu hizada, yâni dizlerin tam altında muhafaza etmiştir.

Gene şömizye elbiseler...

Dior modellerinde elbiselerin beden kısımları vücuda yapışık olmayıp, rahat bir şekilde dökülmektedir. Bu tip elbiselerin belinde daima bir kemer vardır. Bunlar, bu yaz pek çok tutulan ve artık kadın gardrobunda klâsik bir yer edinen "şömizye elbiseler" in kışlıklarıdır. Bu tip bir elbise ile bir kadının daima şık olduğu, rahatça her yere gidebildiği artık tespit edilmiştir. Sveter—etek ve blûz—etek, şömizye elbise kadınlar tarafından o kadar tutulmuştur ki, büyük terziler bile artık meşhur moda defilelerinde bunlardan faydalanmak ve bunlar üzerinde oynıyarak yeni modalar yaratmak lüzumunu duymuşlardır.

Fakat Dior bu pratik ve değişmez modaya bir eski zaman havası, bir romantik hava vermeye çalışmıştı. Meselâ kolları ele almış, omuzları biraz besleyerek veya kollara önem vererek, saatin ibresini yirmi yıl önceye getirmek istemiştir. Şık kol kapaklan ve şık kol düğmeleriyle süslenmiş uzun kollar bu mevsim çok görülecek ve yarım kolların, küçük kolların yerini bunlar alacaktır. Gene yirmi yıl önceki gizli küçük madalyon modası ortaya atılmıştır. Sevgilinin ismini veya resmini taşıyan küçük bir madalyonun yalnız zinciri görülecek ve bu, klâsik, ciddi şömizye kıyafetlere bir yumuşaklık verecektir.

Gündüz başka gece başka...

Gündüz kıyafetleri için gene pratik, hafif, ısıtıcı, geniş, mesamatlı

tweed kumaşlar çok modadır. Dior'un sokak kıyafetlerinde, sonbahar için iki tayyör hattı hâkimdir. Birisi kare omuzlu, düz plili bir etek üzerine oturan uzun ceketli bir tayyördür, diğeri kısacık, daracık, dümdüz etek üzerine oturan, gene kare omuzlu, fakat kısa ceketli bir tayyördür. Büyük terziler artık tek bir hat ortaya atarak rizikoya girmek istemiyorlar ve kadınlara seçme hakkı tanıyorlar.

Fakat gündüzün bu çok sade kıyafetleri yanında, gece için daha az pratik, uzun ve Lali Marlen tipi kürkle süslü, nostaljik elbiseler modadır. İşlenmiş yünlü kumaşlar, danteller, kabarık taftalar geceye ihtişamı verecektir: Fakat gene de küçük siyah elbise, bütün bu fantezilerin yanında mevcuttur ve bu elbise, gündüzün klâsik şömizye elbisesi, sveter—eteği ve tweed takımı kadar gece için pratiktir. Düz siyah bir küçük elbisesi olmıyan kadının başka gece elbisesi yapması mümkün değildir. Çünkü, Christian Dior'un sağlığında söylediği gibi, tek bir siyah elbise ile bir kadın bütün bir kış şık olabilir ve her yere gidebilir. Fakat bu elbise olmadıkça, dolabı ne kadar dolu olursa olsun, o gene çıplak sayılır.

Yenilikler

Dior'un ortaya attığı yeşil modası bu kış çok' tutunacaktır. Dior soğuk kış günleri için siyahın yanında çam yeşilini ileri sürmektedir. Fakat yeşil, sabah kıyafetlerinde spor olarak kullanılmakta, siyah ise öğleden sonra, kıyafetlerine hasredilmektedir.

Dior'un atnalı şeklindeki çok değişik kolyeleri ve romantik madalyonları da şimdiden taklit edilmeye başlanmıştır. Gece elbiseleri pırıltılı, işlemeli, parlaktır, fakat süs hududu aşmamakta, tek bir noktada teksif edilmektedir. Meşhur Christian Dior kadınlara tek bir noktada parlamayı tavsiye ederdi. Kumaş taşla işlenmişse, artık taşlı kolye takmaya lüzum yoktur.

Düz siyah gece elbisesinin yanında siyah gece tayyörleri de göz almaktadır.

Bir prusyalı asker kaputunu andıran Dior mantolarının yakaları yüksek, omuzları besilidir ve düz hatlı bu mantoyu süsleyen tek şey, çift sıra düğmeleridir.

Dior'un şapkaları yüksek ve kenarsızdır.

Tahsil Güçleştirilmemelidir

Beş Yıllık Plân gereğince klâsik öğretimden teknik öğretime geçiş kararı, prensip olarak tasvip gördüğü halde, ilk uygulama kararları aileler ve eğitimciler çevresinde büyük İttir endişe uyandırmıştır-

Klâsik öğretimden teknik öğretime geçişten amaç, memleketin ihtiyacı olan teknik elemanların daha bol fakat aynı zamanda kaliteli şekilde yetiştirilmesi ve böylece "kâtip" olmaktan başka elinden iş gelmiyen klâsik lise mezununun da tedricen, memlekette teknik eleman ihtiyacı arttıkça ve bu artış nispetinde âyarlanarak, azaltılmasıdır. Bunun için ilk önce, teknik ve meslek okullarının bol ve kaliteli şekilde hazırlanması, İhtiyacı karşılamak üzere plânlanması, cazip hale getirilmesi v,e ilkokul sıralarından itibaren de, çocukların, muhtelif usûllerle ye telkinle bu yola itilmeleri gerekir. Oysa ki bugün anladığımıza göre, ilkokullardan yüksek derecelerle mezun olan çocuklar klâsik ortaokullara, diğerleri de teknik ve meslek okullarına alınacaklardır. Bu, herşeyden önce meselenin esas noktasını, teknik öğretimin itibarını zedeleyen bir karardır. Sayın Milli Eğitim Bakanı, basın toplantısında, teknik okullara girecek olanların zekâsı düşük, okuma kabiliyeti zayıf çocuklar olmadıklarım söylemişti- Fakat uygulama karan bunun tam aksini göstermiyor mu? Eğer "Pekiyi" ve "iyi" dereceli çocuklar klâsik tahsile ve orta dereceliler teknik tahsile, mecburi surette ayrılacak olursa, hiçbir aile çocuğunu teknik tahsile kaydırmak için can atmıyacak ve hiçbir çocuk da, istek ve kabiliyetleri ne olursa olsun göğsünü kabarta kabarta teknik okullara gitmiyecektir. Üstelik, öğretmenlerin not değerleri birbirine eş değildir. Böyle bir ayırma, kabiliyetlerin değerlendirilmesi olarak ele alındığı takdirde, isabetli olmıyacaktır.

Bundan başka, liselerdeki izdihamı teknik okullara devretmekle, çocuklarımızı daha iyi yetiştirebileceğimizi nasıl düşünebiliriz? Mevcut teknik okulların bu izdihamı karşılıyabilecek durumda oldukları hiçbir yetkili tarafından açık olarak ifade edilmiş değildiriyi evsafta yeni teknik okulların açılması ise, klâsik liselerin açılmasından çok daha zordur ve daha pahalıya mal olur. Şu halde, ileriye sürülebilecek olan antidemokratik bin ekonomik sebep d» kendiliğinden çürür, Randımansız Has kadar zararlı ve daha tehlikeli birşey, randımansız teknik okuldur.

İşte bütün bu soruların cevapsız kalman yüzündendir ki, Milli Eğitim Bakanlığının âni uygulama kararları şimdilik tahsili güçleştirme ve üniversitelere olan izdihamı durdurtma şeklinde görülmüş ve haklı bir endişe uyandırmıştır- Buna başlıca, iki noktadan itiraz edebiliriz: Türkiyede orta tahsil yapmak üzere devlete başvuranların sayısı okuma yaşındaki nüfusun yüzde 15'ini bulmazken bunu büsbütün azaltma yoluna gitmek doğru değildir. Çünkü, demokratik bir sistem içinde, insan haklarının emrettiği ilk prensiplerden biri eşit tahsil hakkıdır. Oysa ki bu durumda, özel okullara gidebilecek olan daha şanslı bir zümre tahsil yapabilecek, imkânları dar olanlar ise isabeti henüz çok şüpheli test imtihanları veya bir ilkokul diploması yüzünden bu haktan mahrum olacaklardır.

Görülüyor ki teknik öğretime kayma ve çocukları teknik öğretime itme çabası prensip olarak ne kadar iyi karşılanmışsa ilk uygulama kararları o kadar endişe uyandırmıştır. Bu sistemi daha evvel uygulamış olan memleketlerin tecrübelerinden faydalanmak ve daha sabırlı bir geçiş devresini göze almak herhalde şarttır. Bu arada, çocukların hakkının yenmesine de dikkat etmek gerekir.

Geçenlerde değerli bir eğitimcimiz, bu münasebetle, Atatürkün 1928 yılında Meclisi açış nutkunda söylediği bir cümleyi tekrar ediyordu: Büyük Ata, bu açış nutkunda, Milli Eğitim işlerinden bahsederken, "Çok yakın bir gelecekte, Türkiyede mevcut okullar ihtiyacı karşılıyamıyacaktır. Bunun için derhal, iyi evsafta özel okulların açılması üzerinde durmak gerekmektedir" demişti.

Bu sözler bize bugün de ışık tutabilir: Ekonomik güçsüzlük yüzünden tahsili güçleştirmektense, özel tahsili desteklemek ve kaliteli özel okulların açılmasını sağlamak lâzımdır. Unutmamalı ki, eğer öğrenci başarısızsa, bundan yalnız öğrenci değil, bütün bir sistem ve öğretmenler de sorumludur.

Jale CANDAN

KÖŞEDEN

1924 Seçmeleri

Vildan Aşir SAVAŞIR

1924 Olimpiyatlarına katılma çağında olan kuşak, dünya spor tarihinde amatörlüğün altın devrini yaşamıştır. O tarihlerde spor, boks hariç, ne tertipleyenler, ne de bu tertiplerde rol alanlar için henüz bir endüstri haline gelmemişti. Devletler de sporcu gençliği bir propaganda metaı olarak kullanmayı öğrenmemişlerdi» Sporcular alınıp satılmazlardı. Spor, spor içindi. Ayrıca, amatörlüğün yorulmaz havarisi Baron de Coubertin de sağdı ve bütün gücüyle sahada idi.

Türkiye sporu, bunun dışında, ikinci bir tesir altında idi. Bu da, bizden hemen önceki kuşağın Birinci Dünya Savaşı sırasında büyük bir cömertlik içinde verdiği fedakârlık ve yurtseverlik örneği idi. Spor yapma ve sporda üstün başarıya ulaşma gayretlerimizin temelinde bu savaşlarda canlarım veren kahramanlara benzeme gayreti vardı. Fransızlar nasıl bir koşuca Jean Bouin masalına bağlanmışlarsa, biz de Şehit Celaller, Neşetler ve daha nicelerinin hayranı olarak, spora onların yolundan günü] bağlamıştık-

Eskişehir seçmelerine katılmak için Haydarpaşa garında toplanan biz idareci ve sporca gençler sıradan bir yarışmaya değil, İstiklâl Savaşı kahramanlarından biri olan Kemalettin Sami Paşaya bu anlayışla yaptığımız hazırlıklarımızı göstermeğe gidiyormuşuz gibi bir hava içindeydik. Ne şımaran, ne şımartan vardı. Ayaklarımızdaki spor ayakkabılarının babalarımızın verdiği gündeliklerden biriktirilen paralarla satın alındığı, sırtımızdaki formaların analarımız, bacılarımız tarafından yıkanıp ütülendiği günlerde idik.

Tren İstanbul—Eskişehir yolunu galiba 14—16 saatte alacaktı. Yola buna göre hazırlanmıştık. Bizi vagonlara nasıl taksim etmişlerdi, bilemiyorum. Ama birinci mevkide oturanlarımız var diye tahta üçüncüye düşenlerin homurdandıklarını, söylendiklerini hiç hatırlamıyorum.

Gruplar hemen ayrılmıştı: Ya spor konuşuyor, ya şakalaşıyor, ya da son savaşın menkıbelerini anlatıyorduk- Aramızda, bu yüce destanı yaşamış futbolcu veya atlet, daha yirmisinde gazi teğmenler vardı-

Yol, İzmitten sonra birçok yerinde arızalanmış, tamir görmüştü. Onun için yavaş gidiyorduk. Hatta her köprübaşında mutlaka birkaç dakika duruyorduk. Büyük Bilecik Köprüsünün yunanlılar tarafından atıldığını da duymayan kalmamıştı. Gerçi ilgililer bunun yerine yenisinin yapıldığını söylemişlerdi ama, günün imkânları içinde bu kolay başarılacak işlerden sayılamazdı- Daha yol boyunca yanmış vagonların, hurdahaş lokomotiflerin iskeletleri olduğa gibi duruyordu. Bilecik köprüsünü yapmak öyle kolay mıydı?

Akşamın saat dördü veya beşiydi. Trenimiz, bir tarafı derin uçurum olan bir yerde durdu. Trenin bütün memurları yere inmişler, bir şeyler konuşuyorlardı- Mesele şu imiş: Bilecik köprüsüne gelmişiz. İsteyen köprüyü trenden önce yürüyerek geçebilirmiş, hattâ isterse eşyasını da alabilirmiş!..

Köprü yakından bakılınca muazzam bir inşaat iskelesine benziyordu. Travers, kalas, maden direği, kalın tahta, ne bulmuşlarsa bir birine çatmışlar, çakmışlar ve adına "Yeni Bilecik Köprüsü" demişlerdi- Uzaktan, kibrit çöplerinden yapılmış bir oyuncak köprüye benzeyen bu tahta yığını insana hiç de emniyet vermiyordu- Ama biz gene de bununla övünüyorduk.
Trenimiz her adımda inleyen, çatırdıyan bu köprüyü kimbilir kaç dakikada geçmişti!.. Biz gerçi iftihar duyuyorduk ama, su katılmamış bir .ingiliz olan futbol antrenörü Hunter bizim bu duygumuzu paylaşmış görünmüyor ve garipsediği bu köprüyü soğukkanlı bir ürkeklikle seyrediyor, tek kelime konuşmuyordu. Rahmetli Ömer Besim bu gizli yadırgamanın ve korkunun hemen farkına varmış ve adamı inceden makaraya almıştı. Hunterin endişeli ve azıcık ekşi çehresini, Besimin "Yes mister, briç no olrayt... Briç şimdi paldır küldür kaput-.." tahriklerini bizler senelerce konuşmuş gülmüşüzdür.

Eskişehire geceyarısı vardık. Bizi, adına, fransızca "dortoire" dan bozma "dört duvar" dedikleri personel yatakhanesinde misafir ettiler. Sabahleyin de, yunanlılardan ganimet Berliyet kamyonlarına bindirip sahaya götürdüler.

Saha saha değil, tozu dizlere yükselen bir tarla idi- Burada ne koşular, ne atlanır, ne de top oynanırdı. Buna çareyi bulsa bulsa Paşa bulurdu.

Paşa, resimlerinde gördüğümüzden daha da yakışıklı ve sevimli idi. Tek tek hepimizin elini sıktı, hal hatır sordu. Sıra Şekipe (Engineri) gelince, o hemen :

"— Paşam, saha saha değil, tozlu bir tarla Orada spor yapılamaz!" demez mi!

Paşa güleryüzle cevap verdi :

"— Şimdi buraya bir binbaşı gelecek. Ona, ne eksikse söylerseniz. Müsabaka saatine kadar her şey yapılır-"

Teşekkür ettik ama, inanamadık. Fakat müsabaka saatinde alışık olmadığımız kadar mükemmel bir saha ile karşılaşınca, Mustafa Kemal ekipinin işleri nasıl başardığının da sırrını çözmüş olduk-

AKİS — 416

AKİS — 415

Doktorunuz
Diyorki!
TURAN
Ayçiçek
YAĞI
• YEMEKLERİNİZE LEZZET VERİR
• MİDENİZİ RAHAT TUTAR
• SIHHATINIZI KORUR
• DAMAR SERTLİĞİNİ ÖNLER
Rafine
Ayçiçek
Yağı
AR-DESEN
YTF
Türkiye Yağ ve Mamulatı A.Ş. İzmir